

**37. ORSZÁGOS TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI
KONFERENCIA**

***'Hogy hűséges segítőtársa, gondviselője legyek.' -
Fiatal családok lelkipázkidozói kísérése, különös
tekintettel a gyermek optimális fejlődésére***

Jelige: GYE711

2024.11.01.

Tartalomjegyzék

Bevezető gondolatok	2
I. A házasság elméleti hátterének bemutatása	3
1. Posztmodern elemek hatása a családra és a házasság intézményére	3
2. A pár- és házastársi kapcsolat kontextuális megközelítése	7
3. Lelkigondozói jelenlét és felkészültség a párokkal és családokkal való foglalkozás során	10
3.1. Általános áttekintés a lelkigondozói kompetenciákról	10
3.2. Az egyházi körökben végzett pár- és családterápiás lelkigondozói szolgálat főbb szempontjai	13
3.3. A kontextuális lelkigondozói segítségnyújtás alapjai	15
4. A gyermek optimális fejlődéséről a kontextuális szemlélet fényében	17
II. A házassággal kapcsolatos empirikus kutatás bemutatása	21
1. A kutatás tárgya	21
2. A kutatás jelentősége és célja	21
3. Hipotézisek megfogalmazása	22
4. Módszer és eljárás	22
4.1. Felhasznált eszközök	22
4.2. Résztvevők bemutatása	23
4.2.1. Az azonosító változók gyakoriságának részletes elemzése	23
4.2.2. A függő változók gyakoriságának elemzése	26
4.3. Kutatási elrendezés (design)	30
4.4. Eljárás	31
5. Eredmények bemutatása	31
5.1. Az első hipotézis eredményeinek bemutatása	31
5.2. A második hipotézis eredményeinek bemutatása	33
5.3. A harmadik hipotézis eredményeinek bemutatása	34
5.4. A negyedik hipotézis eredményeinek bemutatása	35
Összefoglalás, kitekintés	36
Felhasznált irodalom	37
Mellékletek	39

Bevezető gondolatok

Gyökössy Endre református lelkipásztor és lelkigondozó szavait idézve, „*ha van test- és lélekápolás, akkor szükséges, hogy legyen házasságápolás is, mert az élet minden területére kihat a házastársak közérzete...*”.¹ A posztmodern kor jegyeivel való szembesülés rávilágít arra, hogy egyre nagyobb szükség van a párkapcsolatok és házasságok támogatására. A házasságra készülő fiataloknak és a létrejött családoknak segítségre van szükségük a romboló szellemi, érzelmi és erkölcsi társadalmi hatások és az egyre nagyobb személyes és kapcsolati kihívások közepette. Korunk társadalma hatással van a házasság intézményére és az egyház házasságmegsegítő szolgálatára. Tükröződik-e kellőképpen ez a felismerés a lelkipásztorok és az egyház szolgálatában?

Jelen dolgozat előzménye a 2023-ban fiatal házasokkal végzett kutatásom, amely több olyan elemet hozott felszínre, amelyek együttesen tükrözik egyházunk aktuális helyzetét és fiatal házasokkal való kapcsolatát a házasságkötés összefüggésében.² Az empirikus kutatásom eredményei meggyőzték arról, hogy szükség van a hitbeli értékek közvetítésére, a családi folyamatok feltérképezésére és a preventív lelkigondozói kísérésre, amely által a jelen és a jövő nemzedék fiataljai megtapasztalhatják, hogy nincsenek magukra maradva.

A jegyesekkel és fiatal családokkal való kapcsolat és az Istenbe vetett hit közvetítése hozzájárulhat ahhoz, hogy a múltbeli örökség és az esetleges sebek begyógyuljanak. A kontextuális szemlélet fényében, lelkigondozói kísérésünk által hozzájárulhatunk ahhoz, hogy fiatalok méltányos, igazságos és bizalomalapú kapcsolatban élhessenek. Amennyiben a párok közötti jólét megvalósul, az utódok is optimálisan nevelkedhetnek.

Az embereken való segítség a jólét és üdvösség szolgálatának a lehetősége és feltétele.³ A lelkipásztori jelenlétünk és kísérésünk ennek a szolgálatába kell álljon, tudva azt, hogy a családok mellé való odaállásunk együtt jár Isten meggazdagító erejével.

¹ Gyökössy Endre, *Házasságápolás* (Budapest: Szent Gellért Kiadó és Nyomda, 2010), 19.

² A második bekezdésben említettek a szerző „*„Holtomiglan, holtáiglan”?* - *A jegyesbeszélgetés, mint házasságkötésre való felkészítés gyakorlatának ismerete keresztyén fiatal házasok körében*” című kutatására vonatkozik, amely bemutatásra került a XXVI. Reál-és Humántudományi Erdélyi Tudományos Diákköri Konferencián 2023. májusában.

³ Josef Spindelböck, "Aktuelle Herausforderungen für Ehe und Familie: Moraltheologische Anmerkungen" (2010): 11, https://www.academia.edu/68052540/Aktuelle_Herausforderungen_f%C3%BCr_Ehe_und_Familie_Moraltheologische_Anmerkungen.

I. A házasgondozás elméleti háttérének a bemutatása⁴

1. Posztmodern elemek hatása a családra és a házasság intézményére

A család a közérdeklődés középpontjában áll.⁵ Amikor a 21. század család fogalmáról beszélünk, fontos szem előtt tartanunk azt a helyzetképet és kontextust, amelyet a posztmodern világszemlélet értelmezése által érthetünk meg.⁶ A posztmodern szemlélettel való szembenézés nem újkeletű, aktuális kihívást jelent korunk emberének és valamennyi intézménynek, többek között az egyháznak is. Társadalmunk kezdi apránként feladni mindazt, ami értéknek számított a múltban. A hagyományok és az értékek megőrzésének a képességét felváltja az állandó változás és változtatni akarás az élet minden területén.⁷ A posztmodern kultúrában tovább élnek a modernitás általános jellemzői. A modernség jellemzőinek továbbhagyományozódása alatt azt értjük, hogy válságba kerül a klasszikus világkép, problematikussá válik az egyén helyzete, és ez a látkép kiegészül a korábbi korok iránti kritikus szemlélettel, valamint azzal, hogy előtérbe kerül a szubjektivitás és a személyi autonómia. A társadalmi élet szintjén általánosan elfogadottá válik a konformizmus és a szolgáltató szerepkör.⁸ A posztmodern embere tagadja a korábbi értékeket. A modernitás általános jellemzői megnyilvánulnak az elbizonytalanító hatással bíró, spontán útkeresésben is. Az élmények által vezérelt társadalomban az emberek szenvednek a rendezetlenség, a belső lelki erő és a perspektíva hiánya miatt. Emotív kultúránkban az értékek helyett élményeket előtérbe helyező társadalom másfajta igényeket támaszt az egyház és annak házasságmegsegítő szolgálata iránt. A házasságkötés tekintetében megkérdőjeleződik a stabil kapcsolat, a gyors és sokszor felszínes megoldásokat kínáló társadalomban csökken a mélyebb szeretet és a bensőséges kapcsolatok kialakulásának esélye.⁹

⁴ Ez a fejezet és a hozzá tartozó alfejezetek jórészt megegyeznek a szerző *Fiatal családok lelkiigondozói kísérése, különös tekintettel a gyermek optimális fejlődésére* címen benyújtott és 2024. júniusában megvédett magiszteri diplomamunkájának *A házasgondozás elméleti háttérének a bemutatása* című fejezetével és a fejezethez tartozó alfejezetekkel.

⁵ Günter Burkart, *Familiensoziologie*, 1. kiadás. (Konstanz: UTB GmbH, 2008), 9.

⁶ Fodorné Ablonczy Margit, *Családpasztoráció. Hogyan segíthetnek a kazuális alkalmak a családi kapcsolatok rendezésében?* (Budapest: Kálvin kiadó, 2022), 30.

⁷ Fredric Jameson, "Postmodernism and Consumer Society," in *Modernism/Postmodernism*, ed. Peter Brooker, 1st edition. (London ; New York: Routledge, 2014), 179.

⁸ László Kelecsényi et al., "A Posztmodern – Kulturális Enciklopédia.", <http://enciklopedia.fazekas.hu/irodalom/Posztmodern.htm> (utolsó megnyitás dátuma: 2024. 04. 26., 21:30)

⁹ Fodorné Ablonczy, *Családpasztoráció*, 32.

Peter V. Zima a posztmodern társadalmat „elidegenítő struktúraként” mutatja be, amelyben az elidegenedés, mint a társadalomfilozófia, a szociológia és a pszichoanalízis kritikai fogalma nemcsak az egyének és csoportok tapasztalataira, hanem egy egész társadalom állapotára irányul.¹⁰ Zima nyomán Kiss Jenő rávilágít arra, hogy az elidegenítő struktúrák érvetést eredményeznek, az élideál helyét felváltja az ideálén, amely gyengíti a családi kapcsolatokat és a családon belüli individualizációs folyamatokat.¹¹ Burkart is az individualizmus perspektívájából közelíti meg a kérdést, amikor rávilágít arra, hogy manapság gyakran megkérdőjelezzük a család jövőjét. Véleménye szerint minden jel arra mutat, hogy a család elvesztette azon vonzerejét, amely az életideállal állna összefüggésben. A szerző világossá teszi, hogy a család rendszerét sem kerüli el az individualizmus, a nagyfokú mobilitás és a rugalmasság, amelyekkel egyre inkább szembe kell nézni.¹² A családi értékrend terén megkérdőjeleződik az életre szóló kapcsolati minták létjogosultsága, az önző és a legtöbb esetben csak külső értékeket szem előtt tartó párkapcsolatok nem járulnak hozzá egy hosszú távon is életképes családi rendszer kialakulásához és fennmaradásához.¹³ A kapcsolatok sorvadása lappangó elidegenedés által megy végbe, amellyel együtt jár a magány és a stabilitás elvesztése. Példa lehet erre az, amikor az otthon és a munka világa találkoznak, az intim kapcsolatok a társadalommal való találkozás metszéspontjává válnak. Ilyenként az elidegenítő struktúra begyűrűzik a magánéletbe, a házastársi kapcsolatba. Az egyén nem marad érintetlen a változás forgatagában, hiszen az elidegenedett étellel együtt jár a fájdalom és a szenvedés.¹⁴

Korunk társadalmá hatással van az egyházra és annak házasságmegsegítő szolgálatára. A posztmodern kor realitása szerint a házasság egyike azon intézményeknek, amely változik. A „kapcsolatainkban létezünk” új paradigma azonban felváltotta az Adolf Adler által meghonosított individuálszociológia fogalmi és terápiás rendszerét.¹⁵ Az emberi kapcsolatok etikai

¹⁰ Peter V. Zima, *Entfremdung: Pathologien der postmodernen Gesellschaft*, 1. kiadás (Tübingen: UTB GmbH, 2014), Előszó, VII.

¹¹ Jenő Kiss, „Hogy Az elidegenedettek visszatáljanak önmagukhoz és egymáshoz,” *Studia Universitatis Babeş-Bolyai Theologia Reformata Transylvanica* 65.1 (2020): 184.

¹² Burkart, *Familiensoziologie*, 9.

¹³ Fodorné Ablonczy, *Családpasztoráció*, 32.

¹⁴ Kiss, „Hogy Az elidegenedettek visszatáljanak önmagukhoz és egymáshoz,” 182.

¹⁵ Adler elméletének megismeréséhez lásd bővebben: Christopher F. Monte and Robert N. Sollod, *Beneath the Mask: An Introduction to Theories of Personality*, Subsequent edition. (Hoboken, NJ: John Wiley & Sons Inc, 2003), 454–90; Alfred Adler, *Der Sinn des Lebens* (Köln: Anaconda Verlag, 2008); Adler Alfred, *Életünk értelme* (Kossuth kiadó, 1996).

dimenziójának a felfedezése új lehetőségekre világított rá.¹⁶ A kontextuális családterápia szemléletének a megismerése rádőbentett arra, hogy határvonalat képezhetünk közte és a posztmodern gondolkodásmód között. Míg a posztmodern az állandó változást hangsúlyozza, és nem követ konkrét elvet, addig a kontextuális szemlélet jól körvonalazott antropológia mentén dolgozik. A továbbiakban bővebben ismertetem a kontextuális szemlélet markáns jegyeit.

A kontextuális családterápia fényében a házasságra úgy is tekinthetünk, mint két ember tudatos, szerződésen alapuló kapcsolatára és döntésére arról, hogy egymással kapcsolatban és egymás mellett szeretnék leélni életük hátralevő részét. A házasság jó esetben egy élethosszig tartó folyamat, amelyben a férfi és a nő megtanulja azt, hogy hogyan hoznak közösen megfelelő döntéseket és hogyan alkalmazkodhatnak egymáshoz. Sok minden múlik a kommunikáción, számos terápiás irányzat foglalkozik a kommunikációs minták, az egymással való megfelelő dialógus és a nyílt beszélgetés technikájának megerősítésével. A relacionális etika fényében elmondhatjuk, hogy a házasság sikeressége azon áll vagy bukik, ha a férj és feleség képes együtt felelősséget vállalni és igyekeznek a méltányosság és bizalom megélésére.¹⁷ A partnereknek törekedniük kell arra, hogy egymást nagylelkűen gazdagítsák.¹⁸ A nagylelkű gazdagítás működéséhez alapul szolgál a kölcsönös, méltányos és megfelelő adás és elfogadás dinamikus mérlege, amely összefüggésben áll a jogos követeléssel és az elidegeníthetetlen kötelezettségen alapuló interszubjektív renddel.¹⁹

A kapcsolati etika fényében kiemelkedő fontossággal bír az elődökhöz fűződő hűség, azaz Böszörményi megnevezése szerint a kapcsolatok szintjén jelen levő lojalitás.²⁰ Relációsan lojálisnak lenni azt jelenti, hogy a felek kölcsönösen számítanak egymásra, a kölcsönösség alapja a bizalom és megbízhatóság, a beteljesített felelősségvállalás és kötelességek, valamint a szerzett

¹⁶ Balogh Klára et al., *Transzgenerációs történetek* (Budapest: HVG Kiadó Zrt., 2021) (E-book verzió, oldalszám nélkül).

¹⁷ Ivan Böszörményi-Nagy and Barbara R. Krasner, *Between Give and Take: A clinical guide o contextual therapy*, First Edition. (New York: Brunner/Mazel, 2001), 335–36.

¹⁸ May Michielsen, “Bizalom és megbízhatóság a párkapcsolati terápiában,” in *Összetartozásban – A kontextuális segítségről* (Kolozsvár: Exit kiadó, 2010), 167.

¹⁹ Kiss, “Hogy Az elidegenedettek visszatáljanak önmagukhoz és egymáshoz”; Aat van Rhijn and Hanneke Meulink-Korf, *De Context En de Ander* (Zoetermeer: Uitgeverij Boekencentrum, 1997), 98–99.

²⁰ Balogh Klára et al., *Transzgenerációs történetek* (Budapest: HVG Kiadó Zrt., 2021) (E-book verzió, oldalszám nélkül).

érdemek. A kapcsolatok megteremtik az elvárásokat és kötelességeket– ezek sok esetben nemzedéken átívelő erővel bírnak.²¹

Annak ellenére, hogy posztmodern korunkban megváltoztak a család lehetőségei és funkciói, azt is látnunk kell, hogy megmaradtak azok a belső értékek, amelyek a családot, mint intézményt eredeti funkciójában és létjogosultságában tüntetik fel. A társadalmi változások ellenére kijelenthetjük, hogy a család szükségessége és nélkülözhetetlensége tagadhatatlan.²² Az élet számos területén szembesülünk azzal, hogy a család mindennek ellenére az a hely, ahol optimális esetben álarok nélkül azok lehetünk, akik valójában vagyunk. Optimális esetben az ember a családban hiteles emberi életet élhet, és a hitelesség karöltve jár a megbecsüléssel, őszinteséggel, igazsággal, szeretettel és békével.²³ A házastársi kapcsolat és a család nem csak a társadalmi ráhatások áldozatai és tárgyai, hanem a társadalmat építő és jobbító hatások alanyai is.²⁴

A házasságkötést megelőzően két ember találkozik, akik között szeretet ébred. Bár manapság nem magától értetődő annak a ténye, hogy a felek össze is házasodnak, sokak számára a házasságkötés mégsem veszítette el teljesen a létjogosultságát.²⁵ Ha megfigyeljük a házasságkötések arányát a hivatalos Romániai Statisztikai Hivatal közleményében, akkor láthatjuk, hogy az adatok a várt ellenére pozitívak. 2022-ben 118.300 házasságkötés volt, 4093-mal több, mint az előző évben. 2021-hez képest 2022-ben 2112-vel több házasság kötött városi területeken és 1981-gyel több a vidéki területeken. Ebben az összefüggésben a házasságkötési arány magasabb volt, mint 2021-ben, 1000 lakosra 5,4 házasság jutott, szemben az előző évi 5,2 házasságkötéssel 1000 lakosra lebontva.²⁶

A fenti adatok fényében állíthatjuk: a családpasztoráció egyre nagyobb létjogosultságra tesz szert. Amikor két fiatal azzal a szándékkal keresi meg a lelkipásztort, hogy szeretnék Isten

²¹ Barbara Krasner and Austin Joyce, *Összetartozásban – A kontextuális segítségéről*, szerk. May Michielsen, Wim Van Mullingen, and Leen Hermkens (Kolozsvár: Exit kiadó, 2010), 351–52.

²² Fodorné Ablonczy, *Családpasztoráció*, 30.

²³ Diós István, Kisdi Ágnes, ford., *Családlexikon. A családdal és az élettel kapcsolatos vitatott fogalmakról és etikai kérdésekről* (Budapest: Szent István Társulat, 2012), 92.

²⁴ Kiss, “Hogy az elidegenedettek visszataláljanak önmagukhoz és egymáshoz,” 185.

²⁵ Michielsen, “Bizalom és megbízhatóság a párkapcsolati terápiában,” 171.

²⁶ Andoria Ioniță et al., *Evenimente demografice în anul 2022* (București: Institutul Național de Statistică, România, 2023), 22; Ciprian Iftimoaei, “Familia Românească în lumina datelor demografice,” 6 July 2019, 1–25; Radu Baetica, *Marriages and Births in Romania/Ro* (Institutul National de Statistica, România, 2019), https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Marriages_and_births_in_Romania/ro (utolsó megnyitás dátuma: 2024. 04. 30., 22:00) –Lásd Melléklet 5.

áldását kérni megkötendő házasságukra, akkor ezt a felkérést Isten szolgáinak komolyan kell venni. A házasságkötés egyházi keretekben való megáldásának komoly súlya van.²⁷

Foglalkoznunk kell a társas lét pozitív, de egyben romboló hatásaival is, és törekednünk kell arra, hogy az elidegenedettek visszatáljanak önmagukhoz és egymáshoz.²⁸ A családok kísérésének egyik elsődleges szempontja annak az elősegítése, hogy olyan entitások jöjjenek létre, amelyek kellőképpen fel vannak vértézve arra, hogy ne váljanak áldozattá és képesek legyenek pozitív impulzusokat közvetíteni.

2. A pár- és házastársi kapcsolat kontextuális megközelítése

A korábbi fejezetben különbséget kerestünk a posztmodern szemlélet és a kontextuális szemlélet között. A fejezet célja az volt, hogy tudatosítsuk azokat a nehézségeket és bizonytalanságot, amelyekkel szembesülhet korunk társadalmának embere. A kontextuális szemlélet a változásra törekvés helyett a méltányos, mély bizalomra és igazságosságra alapuló relacionális kapcsolatot helyezi a szemlélődés középpontjába. A továbbiakban hangsúlyt fektetünk a pár- és házastársi kapcsolat kontextuális szemléletű megközelítésére.

Az emberi kapcsolatok szövetét minden tekintetben meghatározza a konkrét ember, az egyén, a szubjektum és az, akik között ő él. Ezen megállapítás kapcsán azt mondhatjuk, hogy a kapcsolatokat meghatározza a szubjektivitás és az interszubjektivitás.²⁹ Az interszubjektivitás az emberközi kapcsolatokban megnyilvánuló igazságosság és szeretet szolgálatában áll.³⁰ A kontextuális segítségnyújtás és pasztoráció figyelmet szentel arra, hogy férfi és nő hogyan fonódik össze relacionálisan másokkal, egymással és önmagukkal. Az itt és most relacionális valóságát egyaránt meghatározza a múlt és a jövő, hiszen a kapcsolatok alakulása összefüggésben áll a múltbeli megtapasztalásokkal és jövőbeli felelősségvállalásokkal.³¹

Amikor az emberi kapcsolatokról gondolkodunk, akkor eszünkbe juthatnak Martin Buber szavai, aki szerint a relacionális lét nem az emberközi viszonyok milyenségén, hanem a

²⁷ Michielsen, "Bizalom és megbízhatóság a párkapcsolati terápiában," 171.

²⁸ Kiss, "Hogy az elidegenedettek visszatáljanak önmagukhoz és egymáshoz," 178–81.

²⁹ Hanneke Meulin-Korf and Aat van Rhijn, *A Harmadik – Akivel nem számoltak* (Kolozsvár: Exit kiadó, 2009), 22.

³⁰ Henk Vrielink, "Levinas hozzájárulása a kontextuális pasztorációhoz," in *Megmásíthatatlan jogigény. Betekintés a kontextuális lelkipozícióba és segítségbe* (Kolozsvár: Exit kiadó, 2013), 42.

³¹ Meulin-Korf and van Rhijn, *A Harmadik – Akivel nem számoltak*, 61.

találkozáson alapszik.³² Buber szerint a másik emberrel való találkozás és kapcsolat meghatározza a létezésünket.³³ A találkozás pillanat-jellegű, nem hiábavaló, és ami az adott pillanatban történik, az érintettek számára inter- és intraperszonális változást eredményez. Attól kezdődően a találkozást nem lehet meg nem történtté tenni, hiszen tér nyílik a váratlan számára és lehetővé válik a „szemtől szembe”.³⁴ Az ember mindig kapcsolatban áll másokkal. Gondolatok és cselekedeteket szintjén számolunk a másik emberrel. Aat van Rhijn és Hanneke Meulink-Korf megfogalmazása szerint „*Isten színe előtt, coram Deo, mindig a mások kezét fogva állunk*”.³⁵

Ahogy a fentebbi gondolategység is mutatja, Buber dialogikus paradigmája nagy hatással volt Böszörményi-Nagy Iván kontextuális lelkigondozói szemléletére.³⁶ Böszörményi-Nagy úgy gondolkodik a házastársi kapcsolatról, mint amely más hosszútávú szimmetrikus kapcsolatokhoz hasonlóan a méltányos adok–kapok viszonyra épül.³⁷ Az adás és elfogadás dialektikus viszonyban állnak egymással: elfogadás által adhatunk és elfogadni azáltal lehet, ha mi is adunk.³⁸ A társas kapcsolatok addig maradnak életképesek, amíg megvalósul a méltányosság és kölcsönösség a két fél között. Ellenkező esetben úrrá lesz a kizsákmányolás és az egyoldalúság következtében nem tartható fenn a két fél közötti összefonódás.³⁹

Kontextuális lelkigondozói szemszögből a házasság sikeressége nem a rövidtávú viselkedésminták kialakításától függ, hanem az erőforrások tartósságától. A romantikus szerelem időszakát szükségszerűen követi a bizalom kiépítésének és megalapozásának a szakasza. A bizalomról, amely a hosszú távú kötődés alapfeltétele, kétféleképpen érthető meg: az elköteleződés kölcsönösségeként, és az egymás következetes kihasználásának hiányaként.⁴⁰ Az alany–tárgy kapcsolat átalakul és átváltozik interszubjektív viszonyrá.⁴¹ Az ember élő lényként van jelen a világban és megtapasztalja azt, hogy az „én” világában nincs magára maradva. Az

³² uo. 23.

³³ Fodorné Ablonczy, *Családpasztoráció*, 123; Martin Buber, *Én és Te* (Budapest: Európa Könyvkiadó, 1999), 36.

³⁴ Meulin-Korf and van Rhijn, *A harmadik – akivel nem számoltak*, 23.

³⁵ Vrielink, „Levinas hozzájárulása a kontextuális pasztorációhoz,” 42.

³⁶ Meulin-Korf and van Rhijn, *A harmadik – akivel nem számoltak*, 22–23.

³⁷ Böszörményi-Nagy and Krasner, *Between give and take*, 313.

³⁸ Meulin-Korf and van Rhijn, *A harmadik – akivel nem számoltak*, 23.

³⁹ Böszörményi-Nagy and Krasner, *Between give and take*, 313.

⁴⁰ uo. 338.

⁴¹ Meulin-Korf and van Rhijn, *A harmadik – akivel nem számoltak*, 208.

interszubjektivitás interakcioanlítását is feltételez.⁴² Így valósulhat meg a „*találkozás általi gyógyulás*”.⁴³ A másik ember által formálódunk és az ember a te által lesz én-né.⁴⁴

A hosszú távú elköteleződés megköveteli azt, hogy a felek (jelen esetben férj és feleség) alkalmazkodjanak egymáshoz és tisztában legyenek saját személyükkel és határaikkal. Az egymással ütköző érdekek egyensúlyának a megtalálása jelentős hosszú távú feladat. A méltányosság megteremtése érdekében az egyenrangú partnereknek olyan tényezőkre kell építeniük, amelyek alapvetően meghatározzák egymás múltját és jövőjét, valamint jelenét is. A kontextuális szemlélet ismerete lehetőséget nyújt arra, hogy a pároknak segítsünk felmérni azt, hogy mire épül, vagy mire építhetik a kapcsolatot.⁴⁵ Amikor a partnerek kapcsolatba lépnek egymással, akkor különbözőképpen törekednek az egymás iránti bizalom kialakítására. Amikor a bizalom megalapozásáért fáradoznak, akkor korábbi kapcsolataikra alapoznak, hiszen sokféle korábbi kapcsolódásban kerülhettek különféle megtapasztalások birtokába. Ezek között megemlíthetjük az első kötődéseket, a serdülőkori és felnőttkori szerelmi kapcsolatokat vagy az intim kapcsolatokat. Ha ezekben a kapcsolatokban megbízhatóan bántak velük, akkor relacionális és pszichológiai következményként kialakulhatott bennük a bizalom.⁴⁶ A felnőtt egyén személyiségében láthatatlanul ott lapul a kapcsolatok lenyomata a szülő és gyermek mód viszonylatában. A kapcsolatba mindenki úgy érkezik, hogy magával hozza a sémáit, amelyek hozzájárultak az énejlődéséhez, és amelyek a megtett út során átalakultak, kisebb vagy nagyobb mértékben korrekción estek át. A felnőtt mód korrekciós lehetősége által feltárulnak a valódi mozgatórugók, mi pedig optimális esetben elég jó felnőtté válunk. Amennyiben a diszfunkcionális módok veszik át az irányítást kapcsolataink felett, akkor azok hatással lesznek döntéseinkre, cselekedeteinkre és viselkedésünkre nézve.⁴⁷

A házasság természetesen alakítja a férfit és a nőt és együtt olyanná válnak, amilyené külön-külön soha nem lehettek volna.⁴⁸ A pár- és házastársi kapcsolatokban a felek arra törekednek, hogy kialakítsák az egymás iránti kölcsönös tiszteletet és megalapozzák a

⁴² Meulin-Korf and van Rhijn, *A harmadik – akivel nem számoltak*, 81.

⁴³ uo. 23.

⁴⁴ Fodorné Ablonczy, *Családpasztoráció*, 123; Buber, *Én és Te*, 36.

⁴⁵ Böszörményi-Nagy and Krasner, *Between give and take*, 313–14.

⁴⁶ Krasner and Joyce, *Összetartozásban – A kontextuális segítségről*, 170.

⁴⁷ Vágyi Petra, *Sémáink fogságában. Hogyan lépünk ki az ismétlődő forgatókönyvekből?* (Budapest: Kulcslyuk kiadó, 2021), 234–35.

⁴⁸ Gyökössy Endre, *Ketten - hármasban - Házasság- és családlélektan* (Budapest: Magyar Kurír, 2023), 10.

megbízhatóság és méltányosság mintáit. Ahhoz, hogy képesek legyünk a másik felet tisztelni, először önmagunkat kell tisztelnünk. Emellett ugyanúgy fontos az is, hogy törekedjünk a bizalomra és egyúttal tudjunk megbízhatóan cselekedni is.⁴⁹ Paul Ricoeur megfogalmazása frappánsan összefoglalja azt, ami az emberi kapcsolatok, jelen esetben párkapcsolatok lényege: „*Adok, mert nekem is adatott –általad, vagy korábban valaki más/ Más által*”.⁵⁰

3. Lelkigondozói jelenlét és felkészültség a párokkal és családokkal való foglalkozás során

A lelkigondozás egy segítő célú beszélgetés, a segítség alapja a kapcsolat. A lelkigondozó úgy kell elfogadja a lelkigondozottat, amilyen, ott kell bekapcsolódnia a témába, ahol a lelkigondozott érzelmileg és tartalmilag tart, beállítottságával és viszonyulásával együttérzést és szolidaritást fejez ki, a másokban partnert lát és nem a munka tárgyát.⁵¹ A lelkigondozó egyszóval hordozza a másik gyengeségét és megfélemlítettségét, szereti és védelmezi a görcsöktől gyötört embert.⁵²

A továbbiakban három alfejezet keretén belül vizsgáljuk azokat a kompetenciákat, amelyekre alaprán szükség van egy lelkigondozónak. Áttekintjük az egyházi közegben való párokkal és családokkal végzett lelkigondozás főbb szempontjait, végül pedig rátérünk a kontextuális szemléletű segítségnyújtás rövid bemutatására.

3. 1. Általános áttekintés a lelkigondozói kompetenciákról

Michael Klessmann szerint a pszichoterápia fő célja, hogy felszabadítsa a természetes növekedési folyamatot, hogy az emberek újra megtalálják önmagukat és felismerjék a bennük rejlő értékeket. Az emberben hatalmas képesség rejlik arra, hogy megértse és konstruktívan megváltoztassa önmagát és viselkedését, és ez a képesség legjobban egy olyan kapcsolatban szabadulhat fel és valósulhat meg, amelynek vannak bizonyos meghatározható jellemzői. Az ilyen felszabadulás és változás akkor következik be a legnagyobb valószínűséggel, ha a lelkigondozó vagy más segítő közvetíti saját valóságát, együttérzését és mélyen érzékeny, ítélezésmentes

⁴⁹ Krasner and Joyce, *Összetartozásban – A kontextuális segítségről*, 170–171.

⁵⁰ Meulin-Korf and van Rhijn, *A Harmadik – akivel nem számoltak*, 31.

⁵¹ Bakk-Miklósi Kinga and Hézser Gábor, *Pasztorálszichológia. Rendszerszemléletű alapok és gyakorlati szempontok segítőknak* (Kálvin kiadó, Exit kiadó, Erdélyi Múzeum egyesület, 2023), 309–10.

⁵² Hans van der Geest, *Négyszemközt. Példák a sikeres lelkigondozásra* (Budapest: Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány, 2013), 101.

megértését. Ez a kapcsolati minőség az egész terápiás folyamat középpontjában áll és a folyamat sikerének kritériuma a tapasztalat és az őszinteség. A kapcsolat annál előnyösebb és hasznosabb lesz a másik számára, minél inkább képes a terapeuta meleg szívvel elfogadni, tisztelni és szeretetet érezni iránta. Ily módon a segítő kapcsolat a melegség és a biztonság jegyében alakulhat ki. A kapcsolat értelmessége és hasznossága azon áll vagy bukik, hogy a lelkigondozónak sikerül megértenie a személyt és empatikusan átéreznie dilemmáját. Klessmann szerint a sikeres lelkigondozói segítségnyújtás és kísérés alapja az átláthatóság, a valódi érzések átragyogása, a másinak mint saját jogán különleges személynek és saját értékének elfogadása. A lelkigondozó mély, együttérző megértése lehetővé teszi, hogy az őt megkereső személlyel lássa a lelkigondozott világát. Ha ezek a feltételek teljesülnek, akkor a lelkigondozó társsá válhat a kliense számára és elkísérheti őt az ijesztő önkeresés és saját megoldások megkeresésének és megtalálásának az útján. A másik emberrel való bizalomteljes találkozásban az illető még inkább önmagává válhat. A megtapasztalt bizalom önbizalmat szabadít fel.⁵³

Ervin Staub empátia definíciója szerint az együttérzés a másik belső világának megértése, és az érzéseihez való csatlakozás. Véleménye szerint az empátia négy formáját különböztethetjük meg: a kognitív empátia a másik állapotának, gondolatainak az ismerete; a participációs empátia a másikkal kapcsolatban megjelenő érzésekre és gondolatokra való ráhangolódás; az affektív empátiát az előző formánál intenzívebb érzelmi bevonódás jellemzi, és kevesebb kognitív értékeléssel jár együtt; míg az empátiás csatlakozás Staub szerint az a szint, amikor a megfigyelőben a megfigyelt érzéseivel teljesen megegyező érzések keletkeznek.⁵⁴

A legújabb kutatások fényében a tükroneuronok nélkül nem létezne intuíció és empátia, ami azt is jelenti, hogy lehetetlenné válna az emberek számára egymás spontán megértése, és a bizalom is elképzelhetetlen.⁵⁵ „*A tükroneuronok jelentőségét az interperszonális helyzetek folyamatainak neurobiológiai szinten történő megragadása adja*”⁵⁶ „*Az empatikus megértéséhez az alapmechanizmust a tükrrendszer nyújtja, azáltal hogy a saját és a másik személy szubjektív*

⁵³ Michael Klessmann, *Pastoralpsychologie. Ein Lehrbuch*, 2. Auflage. (Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 2004), 180–81.

⁵⁴ Fülöp Emőke, „A gyógyítók kiégése az empátia és az érzelmszabályozás tükrében” (Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Pszichológia Doktori Iskola, Doktori (PhD) értekezés, 2016), 21; Ervin Staub, „Commentary on Part I,” in *Empathy and Its Development*, Cambridge Studies in Social and Emotional Development (New York, NY, US: Cambridge University Press, 1987), 103–15.

⁵⁵ Bauer Joachim, *Miért érzem azt, amit te? Ösztönös kommunikáció és a tükroneuronok titka*, trans. Turóczi Attila (Budapest: Ursus Libris, 2010), 8.

⁵⁶ Bokor László, Kovács Anna, „Az áttétel idegtudományi megközelítése” *Imágó Budapest*.3 (2011): 17.

világa közös idegrendszeri reprezentáción alapszik. Az interperszonális kapcsolatban automatikusan tükrözzük a megfigyelt partner érzelmeit, ami a közvetlen prereflektív és introspektív hozzáférést biztosít a másik személyes világához.”⁵⁷

A szakirodalom multimodális rezonanciának nevezi azt a folyamatot, amelyet a tükörneuronok aktivitása indít el. Ez a mechanizmus az idegsejtekben kódolt motoros programok segítségével működik, amelyek információt szolgáltatnak az egyes cselekvésekre jellemző tevékenységsorozatról és a multimodális reprezentációkról, amelyek szisztematikusan tükröződnek az elmében. Amikor egy személy felfigyel a társ konkrét érzelmeire, vagy hall egy kellemetlen leírást egy fájdalmas élményről, azonnal részesül a proprioceptív élménynek belső reprezentációjában. Mi emberek képesek vagyunk átérezni és megérteni a másik ember helyzetét és ennek megfelelően válaszolni, hiszen szinte azonos élményünk van a másik emberével (akit hallottunk/láttunk), azzal az apró különbséggel, hogy az általunk kapott reprezentáció csak belső szimulációja annak, ami valójában történik. Ez a mechanizmus biztosítja az empátia és minden más olyan társadalmi jelenség neurobiológiai alapját, amely az elven működnek.⁵⁸ Ennek kapcsán fontos megjegyezni, hogy a tükrözés nem jelenti a megfigyelt személy mozdulatainak közvetlen megismétlését. A lényeg az, hogy képesek legyünk ráhangolódni a partner viselkedésére és készek legyünk egy kongruens válasz előkészítésére. Az, hogy miként tudunk a másik fél személyes mentális állapotára ráhangolódni, nagy mértékben függ a tükörneuronoktól. A tükörrendszer plasztikussága révén formáljuk a kapcsolatot, az empátiás rezonancia pedig fontos a terápiás kapcsolatok szintjén is.⁵⁹ Érdekes rádőbbseni arra, hogy a tükörneuronok segítségével szavak nélkül is kommunikálhatunk másokkal, a beleérzés és megértés fontos szempontjai a lelkipálcózóik kapcsolatoknak.

Másrészt a kongruencia és a hitelesség a kommunikációs viselkedésben és a saját lelki identitás tekintetében fontos keresztmetszeti kompetenciákat képvisel a lelkipálcózóik szolgálatban. Pszichológiai szempontból a hitelesség olyan hozzáállásra utal, amelyben egy személy valódi énje szerint viselkedik, értékei, hiedelmei és érzései szerint, és nem engedi, hogy mások befolyása határozza meg. Tekintettel arra, hogy az embereknek sokféle szerepet kell

⁵⁷ Beatrix Labadi, “A megérzett másik - Kapcsolat a pszichoanalízis és az idegtudomány között,” *Imágó* 1 (2011): 9.

⁵⁸ Marta Fabiańska, Mateusz Bosiacki, Donata Simińska, “The Role of Mirror Neurons in Cognitive and Social Functioning,” *Pomeranian Journal of Life Sciences* 66.4 (2020): 32, <https://doi.org/10.21164/pomjlifesci.726>.

⁵⁹ Labadi, “A Megérzett Másik - Kapcsolat a Pszichoanalízis És Az Idegtudomány Között,” 9.

játszaniuk a legkülönbözőbb társadalmi helyzetekben, ez a minőség különleges követelménnyé, modern ideállá vált. Kernis és Goldman nyomán gyakran említik a hitelesség négy kritériumát: a tudatosságot, az őszinteséget, a következetességet és a nyitottságot. A fentebb leírtak hozzájárulnak ahhoz, hogy egy lelkigondozó koherens és elérhető legyen a lelkigondozottja számára.⁶⁰

Emellett fontos megemlíteni, hogy bárki, aki hivatásszerűen foglalkozik párkapcsolati munkával – pszichoterapeuták, szupervizorok, lelkészek – alaposan és szisztematikusan kell dolgoznia saját kapcsolati és kommunikációs készségein. Pszichoanalitikus szempontból tagadhatatlan, hogy az emberek hajlamosak öntudatlanul megismételni a korai szocializáció során megtanult viselkedést az új kapcsolatokban, és így torzítják az új kapcsolatokat. A szakmai kapcsolati munkához feltétlenül tanácsos az ilyen régi mintákat a lehető legtudatosabbá tenni, és olyan mértékben dolgozni rajtuk, hogy ne okozzanak zavart a szakmai környezetben. Ennek érdekében hasznosnak bizonyulhatnak az önismereti csoportok, a saját szakmai gyakorlat felügyelet és elméleti modellek oktatása. Ezek alapján speciális iránymutató kérdéseket lehet kidolgozni annak érdekében, hogy részletesebben megismerjük saját személyünket és a kommunikációs képességünk erősségeit és gyengeségeit.⁶¹

3. 2. Az egyházi körökben végzett pár- és családterápiás lelkigondozói szolgálat főbb szempontjai

Az absztrakt rendszerekbe (beleértve az egyházat is) vetett bizalom megrendült, és helyébe az intézményt képviselő emberekbe vetett bizalomnak kell lépnie. A lelkipásztori hivatás hitelességével kapcsolatos elvárások hatalmasak lettek, számolni kell velük és alkalmazkodni kell hozzájuk a szakmai szocializáció kialakításában.⁶²

Az egyházi kontextus meghatározza a lelkigondozói beszélgetés keretét.⁶³ Edwin Friedmann rávilágít arra, hogy a lelkipásztor a családba való bejárása által hozzájárulhat a rendszer érzelmi gyógyulásához és minden pillanatban előkészítheti a terepet egy későbbi, sokkal lelkibb élménynek. A családban lezajló érzelmi folyamatok és azoknak lelkisége közötti sokrétű kapcsolatnak köszönhetően a családmodell alkalmazása perspektívát nyit a vallásosság

⁶⁰ Michael Klessmann, *Theologie und Psychologie im Dialog: Einführung in die Pastoralpsychologie*, 1st edition. (Vandenhoeck & Ruprecht, 2020), 133–34.

⁶¹ Klessmann, *Theologie und Psychologie im Dialog*, 143.

⁶² Klessmann, *Theologie und Psychologie im Dialog*, 133.

⁶³ van der Geest, *Négyszemközt. Példák a sikeres lelkigondozásra*, 107.

növekedése felé, egyszerűen azzal, hogy a családtagokat bevonjuk a gyülekezeti folyamatokba.⁶⁴ Szarka Miklós szerint a lelkipásztor a házassági előkészítő beszélgetés során megalapozhatja a későbbi lelkigondozói hitelességét a pár számára.⁶⁵ Egy amerikai kutatócsoport által végzett felmérés eredményei megerősítik az imént leírtakat. A házasság előtti oktatásban való részvétel összefügg a későbbi segítségkéréssel, mivel felhatalmazza a párokat arra, hogy házasságuk során lépéseket tegyenek kapcsolatuk fenntartása érdekében.⁶⁶

A lelkigondozói beszélgetés struktúrája döntően meghatározza a beszélgetés hatékonyságát. A lelkigondozónak felelősen kell bánni a körülményekkel, időbeosztással, a beszélgetés előkészítésével, lefolyásával és céljával. Figyelmet tanúsít a lelkigondozott irányába, mondhatni jobban hallja az embereket, mint ahogyan ők önmagukat hallják. Hozzájárul a párral folytatott beszélgetés elmélyítéséhez és a témák tisztázásához, valamint az érzelmi katarzis megéléséhez. A beszélgetés arra szolgál, hogy a párok jobban megértsék egymást és amennyiben vannak látens konfliktusok, leküzdjék azokat.⁶⁷

A párkapcsolati szeretet ott kap támogatást és újjáéledést, ahol azt Isten átfogó szeretetén alapulónak tekintik, és Isten közösségi igazságosságához mérik. A lelkipásztori feladat abban áll, hogy a keresztény hagyományt, mint értelmet adó ajánlatot úgy kapcsolják össze a pár élethelyzetével, hogy az érintettek számára lehetővé váljon az ön- és egymás iránti bizalom növekedése. Ez a feladat feltételezi, hogy a lelkipásztor megismerje a házaspár önértelmezését (első benyomást szerez a kapcsolatuk kezdetéről, a pozitív és negatív kapcsolati tapasztalatokról, a jövőre vonatkozó elvárásaikról), és ezeket kapcsolatba hozza a szeretetről, a házasságról és a szexualitásról alkotott teológiai felfogásával. A hagyomány általánosságát és a házaspár egyéniségét össze kell kapcsolni, mind a szertartásban, mind a prédikációban. Az emberek egyre inkább azt várják a szertartástól, hogy személyes, félreérthetetlen hangsúlyokat tartalmazzon, amelyekben egyénként és párként is magukra ismerhetnek. Ennek a kapcsolatnak az eléréséhez nagy jelentőséggel bírnak a részletes előzetes megbeszélések és az érintettek aktív részvétele a rituálé megszervezésében. A vallási szertartás szimbolikusan különösen fontos állomásai: a

⁶⁴ Edwin H. Friedmann, *Nemzedékről nemzedékre* (Kolozsvár: Exit kiadó, 2008), 20–21.

⁶⁵ Szarka Miklós, *Házasságra felkészítő beszélgetések. Útmutató lelkipásztoroknak és segítőknek* (Budapest: Kálvin kiadó, 2013), 13.

⁶⁶ Hannah C. Williamson et al., “Premarital Education and later relationship help-seeking,” *Journal of Family Psychology* 32.2 (2018): 1, <https://doi.org/10.1037/fam0000383>.

⁶⁷ van der Geest, *Négyszemközt. Példák a sikeres lelkigondozásra*, 107.

templomajtótól az oltárig vezető út; a pár által kimondott fogadalom, a „holtomiglan, holtáiglan” formula fontos elemek. Az „*Isten engem úgy segítsen*” áldás különös módon utal a kapcsolat veszélyeztetettségére, és Isten oltalma alá helyezi azt.⁶⁸

3. 3. A kontextuális lelkigondozói segítségnyújtás alapjai

„*Nincsenek személyek viszonyok nélkül és nincsenek viszonyok személyek nélkül. Személyes reláció és egymást kiegészítő valóságok.*”⁶⁹ Bár Jürgen Moltmann a Szentháromság tanával összefüggésben fogalmazza meg az előbb elhangzott mondatot, gondolatát érthetjük úgy is, mint a kontextuális családterápia teológiai alapját.

A kontextuális szemlélet szerint a házasságok a két leginkább érintett személy közötti (horizontális) egyenlőtlenség miatt mennek tönkre. Emellett a vertikális egyensúlyvesztés miatt is gyakran megromolhat egy kapcsolat. A házasság talán a társadalom legsebezhetőbb intézménye. Megerősítése soha nem korlátozódhat a problémák megoldására. A tisztességes párbeszédre való biztatás azonban segíthet a házassági kapcsolat ápolásában és a szeretet fenntartásában, amely sok erőfeszítést és állandó munkát igényel.⁷⁰

A lelkigondozó szakértelmét és tapasztalatát felhasználva segíthet a párnak szembenézni a párkapcsolati és házassági kérdésekkel. A kapcsolat többirányú megközelítésével feltárhatja a felelős törődés és gondoskodás lehetőségét. A kontextuális lelkigondozói ismeretekkel rendelkező szakember segíthet abban, hogy a párok/ házastársak kialakítsanak egy bizalomteljesebb légkört, amelyben megvalósulhat a gondoskodás az erőforrások felhasználása által.⁷¹

A felekkel való kontextuális munka megfelelő szakképzettséget igényel. A kontextuális lelkigondozói képzettséggel rendelkező lelkipásztor szakértelméből adódóan felfigyelhet és rávilágíthat olyan kóros kapcsolati mintákra, amelyek megnehezítik a család történetét.⁷² Murray Bowen utal arra, hogy ha többgenerációs perspektívában tekintjük át a család történetét és feltárjuk az előző generációk örökségét, akkor megérthetjük az esetleges patológia okát. A terápiás térben, az „itt és most”-ban helyükre kerülhetnek a család kaotikus eseményei és történései.⁷³ A

⁶⁸ Klessmann, *Pastoralpsychologie*, 357.

⁶⁹ Jürgen Moltmann, *The Trinity and the kingdom*, Reprint edition. (Fortress Press, 1993), 172.

⁷⁰ Böszörményi-Nagy and Krasner, *Between give and take*, 315.

⁷¹ Böszörményi-Nagy and Krasner, *Between give and take*, 315.

⁷² uo. 339.

⁷³ Balogh et al., *Transzgenerációs történetek*.

transzgenerációs történetek és az örökségül kapott traumák feldolgozása és negatív minták megtörése által, kialakítható a megérdemelt jogosultság. A bizalom kialakulásának alapfeltétele a destruktív jogosultságokkal való szembenézés.⁷⁴ A terápiás térben azonban lehetőség van arra, hogy a bonyolult lojalitásviszonyok javuljanak és a kapcsolati igazságosságon esett sebek meggyógyuljanak.⁷⁵ Emellett a destruktív jogosultsággal való foglalkozás a konstruktív jogosultság kialakításának és megélésének az előfeltétele.⁷⁶ A konstruktív jogosultság, vagy a konstruktív jogos igény valójában az az érdem, amely összefüggésben áll a másik emberről való gondoskodással, a másikért való felelősségvállalással és relacionális köteleességek teljesítésével, attól függetlenül, hogy a másik fél látja-e vagy sem a gondoskodás értékét.⁷⁷

A kontextuális terapeuta türelmesen megvizsgálja a család szenvedését, beleértve a házaspárt és a gyermekeket is, és megpróbál bátorságot adni mindenkinek. A kontextuális szellemben dolgozó terapeutákat alapvetően nem a titkok érdeklik. A titkok nyilvánvalóan a szükséges magánélet részét képezik, ezért saját jogosultsággal rendelkeznek.⁷⁸ A lelkipogozó megérti és átlátja a generációk közötti konfliktusok masszív hatását, és megpróbál segíteni a párnak, hogy feltárja azokat. Azonosítja, hogy az egyik házastársnak a származási családjához való láthatatlan lojalitása hogyan ássa alá a házasság sikerét. A szülőkkel szembeni mögöttes, láthatatlan lojalitás gyakran bizonyul a házassági nehézség fő okának, és a hosszabb távú házasságokban is folyamatos bajok okozójának.⁷⁹

A lojalitás családterápiás viszonylatban nem csupán egy pszichológiai értelemben vett érzést jelent, hanem főként a kapcsolatok szintjén megélhető lojalitást.⁸⁰ Catherine Ducommun-Nagy a lojalitás fogalmáról úgy is beszél, mint ami a családi egyensúly kulcsa. A lojalitás alapvető szerepet játszik a család homeosztázisának a fenntartásában. A családterapeuták gyakran tekintenek a lojalításra úgy, mint ami egy kapcsolati stagnálást háttérben álló, gúzsba kötő negatív

⁷⁴ Böszörményi-Nagy and Krasner, *Between give and take*, 339.

⁷⁵ Balogh et al., *Transzgenerációs történetek*.

⁷⁶ Böszörményi-Nagy and Krasner, *Between give and take*, 339.

⁷⁷ Krasner and Joyce, *Összetartozásban – A kontextuális segítségről*, 350.

⁷⁸ Böszörményi-Nagy and Krasner, *Between give and take*, 343.

⁷⁹ uo. 315.

⁸⁰ Barbara Krasner and Austin Joyce, *Összetartozásban – A kontextuális segítségről*, szerk. May Michielsen, Wim Van Mullingen, and Leen Hermkens (Kolozsvár: Exit kiadó, 2010), 351.

erő.⁸¹ A terápiás munka során sok esetben szembe kell nézni a láthatatlan lojalitásokkal is, amelyek útját állják a személyiség kiegyensúlyozott kibontakozásának.⁸²

A kontextuális terapeuta a családorvosokhoz hasonlóan a család minden tagja számára elérhetővé teszi magát. Az érintettek és családjaik számára ez az elérhetőség és berendezkedés ésszerűnek tűnik és intuitívan vonzó. A párokkal való munka során gyakran tapasztalható, hogy minden partner leginkább csak azokat a kérdéseket meri felhozni, amelyeken a kapcsolat jövője függhet. Az emberek néha attól tartanak, hogy partnerük figyelmen kívül hagyja aggodalmaik fontosságát és jogosságát. Gyakran hangoztatják aggodalmukat amiatt, hogy túlságosan fájna partnerüknek, ha őszinték lennének azzal kapcsolatban, ha múltbeli bántások vagy jelenbeli szükségletek terítékre kerülnének. A terapeutával való egyéni találkozók nagyon hasznosak lehetnek a hasonló nehézségek megoldásában.⁸³

4. A gyermek optimális fejlődéséről a kontextuális szemlélet fényében

„Az a tény, hogy családban születünk, életünknek személyfeletti, spirituális távlatot ad.”⁸⁴
Születésünk időpontjában csak a biológiai létünk veszi kezdetét, hiszen hordozzuk génjeinkben, érzelmeinkben, emberi lényegünkben elődeink, több generáció örökségét, amelyet továbbadunk utódainknak. *„Utódaink hordozzák létezésünk nyomait vonásaikban, szokásaikban, viselkedésükben és őket mélyen, sokszor tudattalanul befolyásoló emlékezetükben.”⁸⁵*

A gyermek optimális nevelésének kérdésével számos szakirodalom foglalkozik. A következőkben a téma kontextuális szemléletű megközelítését foglalom össze röviden, a teljesség igénye nélkül.

A kontextuális terápia hangsúlyozza az utódok iránti felelősségvállalást.⁸⁶ Böszörményi–Nagy Iván szerint, a házasság a kétgenerációs (nukleáris) család és egyben a stabil szülő–gyermek kapcsolat alapja.⁸⁷

⁸¹ Ducommun-Nagy Catherine, *Lojalitás - erő, mely gúzsba köt vagy felszabadít*, ford. Kiss Jenő (Kolozsvár: Exit kiadó, 2014), 123–24.

⁸² Krasner and Joyce, *Összetartozásban – A kontextuális segítségről*, 351.

⁸³ Peter Goldenthal, *Doing Contextual Therapy: An integrated model for working with individuals, couples, and families*, 1st edition. (New York: W. W. Norton & Company, 1996), 49.

⁸⁴ Koltai Mária, *Család-pszichiátria-terápia* (Budapest: Medicina könyvkiadó, 2003), 13.

⁸⁵ uo. 13.

⁸⁶ Böszörményi-Nagy and Krasner, *Between give and take*, 324.

⁸⁷ uo. 333.

A gyermekvállalás optimális esetben két szülő közös és tudatos döntése. Nem csak a gyermek megszületéséhez van szükség mindkét szülőre. A biológiai szempontokon kívül az utód megfelelő fejlődéséhez elengedhetetlen a mindkét szülő elérhetősége, az, hogy együttesen hasznos erőforrásként jelen legyenek a növekvő kisbaba életében. Bármennyire is fontos a szülői feladatvállalás és elérhetőség, Böszörményi és Krasner szerint a szülői gondoskodás és a gyermek számára való érzelmi jelenlét csupán egyetlen aspektusa a házasságnak. Az elvárások tengerében szükségszerű megtalálni és kialakítani az egyensúlyt a szülői és házastársi létben, ugyanis mindkettő rendkívül fontos elköteleződés. Az egyensúly megteremtéséhez tudatosságra, türelemre, energiára és kellő időre van szükség.⁸⁸

A patogén kapcsolatok hátterében nagyon sok esetben a destruktív jogosultság áll. Ez akkor következik be, ha a nagyszülők és szülők nem tudnak kiegyensúlyozott és kölcsönös adok-kapok viszonyban élni, és a családtagok közötti párbeszéd átalakul monológgá, a konstruktív jogosultság helyét pedig felváltja a destruktív jogosultság. Böszörményi szerint szükség van a destruktív jogosultság feltárására és a generációk közötti párbeszédre ahhoz, hogy változás gyógyító erőként hathasson.⁸⁹

A gyermeknek joga van arra, hogy egy többé-kevésbé biztonságos közegben nevelkedjen fel és biztonságos gondoskodásban részesüljön.⁹⁰ A gyermek nem csupán az egyszerű létezéséből fakadó tény által ad, hanem azáltal is, hogy kicsoda és milyen egyéniség. Jogos igénye van arra, hogy ezt a személyes figyelmet és elismerést kapja, hogy valós lehetőségei legyenek kibontakozni.⁹¹ A szülők és gyermek közötti párbeszéd lényege az elkötelezettség kölcsönösségében rejlik, amely összefüggésben áll az érdemszerzéssel is. Ez a folyamat a gyermek születésével veszi kezdetét. A család új tagja megbízik és ragaszkodik a szüleihez –ez érvényes mindaddig, amíg a szülők és gyermek közötti párbeszéd nem sérül.⁹² Klessmann is rávilágít arra, hogy ha a szülők gyermekük iránti szeretetüket a jó viselkedéstől teszik függővé, akkor a gyermek idővel megtanulja elfojtani érzéseit. Ily módon korlátok közé szorul az önmegvalósítási tendencia, és nem történhet meg a növekedés és a fejlődés.⁹³

⁸⁸ Böszörményi-Nagy and Krasner, *Between give and take*, 337.

⁸⁹ uo. 324.

⁹⁰ Kiss, "Hogy Az elidegenedettek visszatáljanak önmagukhoz és egymáshoz," 191.

⁹¹ Meulin-Korf and van Rhijn, *A Harmadik – akivel nem számoltak*, 38–39.

⁹² Böszörményi-Nagy and Krasner, *Between give and take*, 326–28.

⁹³ Klessmann, *Pastoralpsychologie*, 180.

A sebzettség állapota bekövetkezhet akkor is, ha a gyermek szembesül a hasított lojalitás tényével. Ennek következtében egyre inkább képtelen lesz kifejezni lojalitását szülei iránti, akik kölcsönös bizalmatlanságot mutatnak irányába.⁹⁴ Az utódok optimális fejlődése érdekében kontextuális szemszögből figyelmet kell szentelni a megosztott lojalitás kényszerhelyzetének a megelőzésére is és fel kell tárni azokat a lehetőségeket, amelyek ismeretében elkerülhetőek a szükségtelen és maradandó károk.⁹⁵ Az egyik szülő iránti bizalom kioltja a másikban való megbízás lehetőségét. A kihasználás, az ellenséges és lenéző attitűd sikeresen meggátolhatja a bizalomra alapuló szülő–gyermek párbeszédet, s bár a folyamat nem visszafordíthatatlan, mégis számos rendszerszintű akadályt von maga után. A bizalmatlanság bénító erőként hat szülőre és gyermekre egyaránt és melegágyát képezi a frusztrációnak, fájdalomnak, bosszúnak, öndestruktív hajlamoknak, fragmentált énejlődésnek, elidegenedésnek, depresszióknak és egyéb pszichoszomatikus sérüléseknek. A gyermek kizsákmányolása elindíthatja a parentifikációt, amely a kontextuális lelkigondozás meghatározása szerint egy foglyul ejtett személyre –rendszerint gyermek– való destruktív támaszkodás. A kontextuális lelkigondozás alapját képezheti annak, hogy a parentifikáló családtagok elismerjék azokat az előnyöket, amelyekhez a parentifikált családtag által jutnak és a parentifikáció során kialakult megbízhatatlan, kihasználó attitűdöket átalakítsák és helyettesítsék megbízható megélésekkel.⁹⁶ A destruktív parentifikáció abban az esetben alakul ki, ha a gyermek túl sokat ad, vagy ha nem ismerik el azt, hogy ad.⁹⁷ A megbízható kapcsolatokból mindenki nyerhet, azonban ennek az a feltétele, hogy a felek meghallják egymást és törekedjenek a méltányos és igazságos döntéshozatalra.⁹⁸

A kontextuális munka alapja az igazság felderítése és a bizalom megalapozása. A folyamat háttérében a kapcsolati valóság áll, és a kísérés célja feltárni a saját élettörténetek szintjén a kapcsolatokban rejlő erőforrásokat.⁹⁹ A szakember felelőssége is egyben az, hogy rávilágítson és segítsen felelősségteljesen viszonyulni olyan helyzetekhez, amelyben kisgyermek is érintett.¹⁰⁰ Azáltal, hogy a lelkigondozó segít megoldást találni a jelen gondjaira, és igyekszik enyhíteni a

⁹⁴ Böszörményi-Nagy and Krasner, *Between give and take*, 326–28.

⁹⁵ uo. 314–315.

⁹⁶ uo. 326–328.

⁹⁷ Krasner and Joyce, *Összetartozásban – A kontextuális segítségről*, 354.

⁹⁸ Kiss, “Hogy Az elidegenedettek visszatáljanak önmagukhoz és egymáshoz,” 191; Böszörményi-Nagy and Krasner, *Between give and take*, 58.

⁹⁹ Böszörményi-Nagy and Krasner, *Between give and take*, 329–30.

¹⁰⁰ uo. 342.

jelenben fennálló szenvedést, nemzedékeken átívelő célt is szolgál. Az utókor gazdagodhat a múlt által, de egyben annak kizsákmányoltja is lehet.¹⁰¹ A generációk feladata kiválogatni örökségük egyetemes értékű részeit, figyelmet szentelve azokra, amelyek jótékony hatással bírnak a következő nemzedék számára. Az örökség számbavételéhez hozzátartozik a jótékony elemek tudatosítása, de azoknak a figyelembevételére is, amelyeket nem feltétlenül kell továbbörökíteni.¹⁰²

Orvos–Tóth Noémi Freud nyomán rávilágít arra, hogy felnövekedésünk során meg kell tanulnunk egyrészt kitartóan dolgozni és ami talán még ennél is fontosabb: szeretetet adni és kapni. A fentebb említett gondolatok mentén fontos elgondolkodni azon az örökérvényű kérdésen, hogy a szeretet lehetőségéből hogy alakul ki a szeretet képessége.¹⁰³ Összegzésképpen elmondhatjuk, hogy nincs szükség, és valószínűleg elérhetetlen is lenne a tökéletes gondoskodás és nevelés. A "tökéletes" szülői teljesítmény túlzott elvárás lenne, hiszen az, aki minden erőfeszítésével ezt próbálja megvalósítani, mind saját magát, mind a gyermeket túlzottan megterheli. A gyermek optimális fejlődésének és a megfelelő szülői elkötelezettségnek a kulcsa az, ahogy Winnicott fogalmazott a „good enough”, azaz „elég jó” szavakkal.¹⁰⁴

¹⁰¹ Böszörményi-Nagy and Krasner, *Between give and take*, 324.

¹⁰² uo. 340.

¹⁰³ Noémi Orvos-Tóth, *Örökölt Sors - Családi sebek és a gyógyulás útjai* (Budapest: AduPrint Kiadó és Nyomda, 2018), 151.

¹⁰⁴ Krasner and Joyce, *Összetartozásban – A kontextuális segítségről*, 38–39.

II. A házasgondozással kapcsolatos empirikus kutatás bemutatása¹⁰⁵

1. A kutatás tárgya

A házasgondozással kapcsolatos empirikus kutatás felméri, hogy a Romániai Református Egyház lelkipásztorai miként vélekednek a jegyeseknek/ házasoknak szervezett alkalmakról, azok témájáról és saját felkészültségükről az említett szolgálati területet illetően. A kutatás fontos pontja a posztmodern kultúra elemeivel való tudatos szembesülés, tudva azt, hogy a különböző jegyek hatással vannak az egyház házasságmegsegítő szolgálatára. A posztmodern jegyekre utaló rész kibővül a következő részekkel: a jegyesbeszélgetésekről alkotott vélemény, a jegyesbeszélgetésen tárgyalható témák, a házasgondozásról alkotott vélemény, a házassalkalmakon taglalható releváns témák és a lelkipásztori hajlandóságra, hozzáértésre és felkészültségre vonatkozó állítások.

2. A kutatás jelentősége és célja

A több részből álló kutatás témája a fiatal családok lelkipásztori kísérése. Ez segítséget jelenthet, hogy javuljon a házastársak és kapcsolatuk minősége, ami a maga rendjén hozzájárul a gyermekek optimális fejlődéséhez. A jövő nemzedék iránti felelősség gondolatát főleg a kontextuális lelkigondozói szemlélet hangsúlyozza. A családok megsegítését azért tartom fontosnak, mert a jól működő család megvédheti a házastársakat és gyermekeiket a társadalom negatív hatásaitól.

A jegyesbeszélgetések ismertségét felmérő 2023-as kutatásom eredményei alapján arra keresem a választ, hogy miként válhat segítségforrássá a lelkipásztor a házasságok gondozásában. A kutatás kimutatta, hogy igény van a lelkipásztori jelenlésre és kísérésre. A preventív lelkigondozói kísérés alapja a lelkipásztorok hozzáállása, magatartása, szakmai felkészültsége, valamint az elérhetőség - bevonódás - válaszkészség hármasából származó érzelmi jelenlét.

¹⁰⁵ Ez a fejezet és a hozzá tartozó alfejezetek jórészt megegyeznek a szerző *Fiatal családok lelkigondozói kísérése, különös tekintettel a gyermek optimális fejlődésére* címen benyújtott és 2024. júniusában megvédett magiszteri diplomamunkájának *A házasgondozással kapcsolatos empirikus kutatás bemutatása* című fejezettel és a hozzá tartozó alrészekkel.

3. Hipotézisek megfogalmazása

Jelen kutatásban a következő hipotéziseket szeretném igazolni:

- 1) Összefüggés mutatható ki a lelkipásztorok életkora és a jegyesbeszélgetésről alkotott vélemény között.
- 2) Összefüggés mutatható ki a lelkipásztorok házasságának éve és a jegyesbeszélgetések során taglalt témák között.
- 3) A lelkipásztori szolgálat kezdete összefüggésben áll és a lelkipásztori hajlandósággal, hozzáértéssel és felkészültséggel.
- 4) Összefüggés mutatható ki a lelkipásztor aktuális gyülekezetében való szolgálatának kezdete és a posztmodern kor házasságmegsegítésére gyakorolt hatása között.

4. Módszer és eljárás

4. 1. Felhasznált eszközök

A jegyesek és fiatal családok lelkipásztori kísérését mérő kérdőív tartalmát főleg saját családpasszorációs, rendszerszemléletű és kontextuális szemléletű, valamint pszichológiai ismereteim alapján határoztam meg. A kérdőívben szereplő kérdéseket öt nagy kategória mentén csoportosítottam:

- I. Korunk (posztmodern) társadalmának hatásai a házasság intézményére és az ezzel való szembesülés*
- II. A jegyesbeszélgetés(ek)ről alkotott lelkipásztori vélemény*
 - II. 1. A jegyesbeszélgetések során taglalt témák*
- III. A házasságokról alkotott lelkipásztori vélemény*
 - III. 1. Házassággal kapcsolatos specifikus témák*
- IV. Lelkipásztori hajlandóság, hozzáértés és felkészültség*

Az eszköz függő változóinak megbízhatóságát igazolják a Cronbach alpha (α) megbízhatósági mutatók. A Cronbach alpha vagy másnéven belső konzisztencia a teszttípusokra adott válaszok közötti összefüggést vizsgálja, rövid tesztek esetén a 0,5-ös érték már elfogadható, 0,8-as érték fölött pedig nagyon jó. Jelen kérdőíves felmérésünk Cronbach alpha mutatói a

következőképpen alakultak: „Korunk (posztmodern) társadalmának hatásai a házasság intézményére és az ezzel való szembesülés” összevont változó megbízhatósága $\alpha=0,666$; „A jegyesbeszélgetés(ek)ről alkotott lelkipásztori vélemény” változó megbízhatósága $\alpha=0,805$; a „A jegyesbeszélgetések során taglalt témák” változó belső konzisztenciaértéke $\alpha=0,832$; a „A házasgondozásról alkotott lelkipásztori vélemény” változó Cronbach alpha mutatója $\alpha=0,477$; a „Házasgondozással kapcsolatos specifikus témák” változó megbízhatósága $\alpha=0,923$, míg a „Lelkipásztori hajlandóság, hozzáértés és felkészültség” összevont függő változó konzisztenciaértéke $\alpha=0,894$.

Mindezek alapján elmondhatjuk, hogy a „A házasgondozásról alkotott lelkipásztori vélemény” összesített függő változó megbízhatósága elfogadható, a „Korunk (posztmodern) társadalmának hatásai a házasság intézményére és az ezzel való szembesülés” összevont változó megbízhatósága jó, a többi négy változó konzisztenciaértéke pedig nagyon jó.

4. 2. Résztevők bemutatása

A kutatásban a romániai református egyház két egyházkerületének, az Erdélyi Református Egyházkerületnek és a Királyhágómelléki Református Egyházkerületnek a lelkészei vettek részt. 2024. május 1-i adatok szerint a két egyházkerület rendtartásában összesen 805 lelkész szerepel (EREK: 510 (530 intézményi lelkészekkel együtt és KREK: 275). A kiküldött kérdőívre 151 gyakorló református lelkész válaszolt, ami a két egyházkerületben szolgáló lelkipásztorok 18,75 %-a, az intézményi lelkészek nélkül pedig 18,99%. Fontosnak tartom megjegyezni, hogy az eredmények a kutatásban résztvevő, válaszadó lelkipásztorokra értendő.

4. 2. 1. Az azonosító változók gyakoriságának részletes elemzése¹⁰⁶

A lelkipásztoroknak kiküldött kérdőívet 151-en töltötték ki: 126 férfi lelkipásztor (83,4%) és 25 nő lelkipásztor (16,6%).

A választ adók életkori eloszlása rendkívül változatos, mivel a legfiatalabbak, azaz 3-an (2%) 25 évesek vannak, illetve a legidősebb válaszadó lelkész 70 éves (0,7%). A legnagyobb csoportot képezik a 47, 52 és 55 évesek, akik 9–9-en vannak (életkoronként 6%), ez után pedig a 35 éves lelkészek jönnek (8-an, 5,3%) vannak. 7–7 lelkész (4,6%) vallotta magát 32, illetve 37

¹⁰⁶ Az azonosító változók százalékos eloszlása és ezek diagrammok formájában való bemutatása megtalálható a 2-es Mellékletben.

évesnek, 6-an (4%) pedig 43 évesnek. Még van egy kiemelkedő gyakorisági eloszlás, a 27, 30, 40, 44, 48 és 54 éves kategóriába 5–5 lelkész tartozik (életkoronként 3,3%). 4–4 válaszadó van, aki 28, 29, 49, 50, és 53 éves (2,6%), illetve 3–3 olyan lelkész (2%), aki 25, 31, 36, 45, 46, 51, 57, és 62 éves. A válaszadók 1,3%-a, azaz 2–2 lelkész 33, 34, 41, 56, és 66 éves. 1–1 lelkész (életkoronként 0,7%) a válaszadók közül 26, 38, 39, 42, 58, 59, 60, 63, 64, 65, 67, illetve 70 éves. Megfigyelhető tehát, hogy inkább az idősebb lelkészek alkotnak egy külön kategóriát.

A lelkészek családi állapotát illetően is változatos a kép: 6 lelkész (4%) vallotta magát egyedülállóknak, 130-an (86,1%) házasságban élnek. A többi válaszadó jegyes (9 személy, azaz 6%), vagy elvált (4 lelkész, azaz 2,6%), illetve özvegy (2 személy, azaz 1,3%).

A családi állapotot mérő független változó szerint **21 olyan lelkész nem él még házasságban**, ez a válaszadók 13,9 %-át jelenti. A házasok közül 8–8 személy (5,3%) válaszolta azt, hogy 10, 25, illetve 29 éve élnek házasságban. 6–6 válaszadó (4%) vallotta azt, hogy 5, 22, illetve 23 éve házas, és 5–5 lelkész (évenként 3,3%), akik 4, 12, 15, 16, illetve 28 éve házas. 4–4 lelkész (2,6 %) válaszolta azt, hogy 2, 3, 17, 21, 24, 27, illetve 30 éve él házasságban. 3–3 lelkész (személyenként 2%) írta, hogy 6, 20, illetve 26 éve házasok, 2–2-en pedig (1,3%) 1, 7, 11, 14, 18, 33, 34, 35, 38, illetve 40 éve házasok. 1–1 lelkész 8, 9, 13, 19, 31, illetve 39 éve kötött házasságot párjával.

A következő vizsgált kvázi-független változó a **házastársi kapcsolat minőségére** vonatkozik. A válaszadó 130 lelkészből (86,1%), 82-en (azaz 54,3%) vallották azt, hogy nagyon jó a házasságuk, 39-en pedig (25,8%) azt, hogy jórészt megfelelő. Voltak olyanok is, akik átlagosnak gondolják a házasságukat, szám szerint 6-an (4%), 3 lelkész szerint (2%) kevésbé jó a házaselete. Az előbbi változóhoz hasonlóan vannak olyan lelkészek, akik nem válaszoltak erre a kérdésre (21 lelkész, azaz az összválaszadók 13,9%) ugyanis még/ már nem házasok.

A **kapcsolati támogatást** mérő kérdésre összesen 145 válasz érkezett, erre válaszolhattak azok is, akik még/ már nem házasok (a kérdés azonban nem volt kötelező jellegű). A legtöbben, 68-an (45%) azt mondták, hogy bátorításjellegű támogatást kapott a társával való kapcsolatát nézve. 37 lelkész, azaz 24,5% nem kapott támogatást, 32-en (21,2%) pedig kifejezetten családtámogató jellegű támogatásban részesült. 5 lekipásztor kapott támogatást, de nem tartja hasznavehetőnek (3,3%), és vannak olyanok is, akiknek semleges az álláspontjuk ebben a kérdésben (3 személy, 2,1%). A változó létjogosultságát abban látom, hogy azok a lelkészek, akik

részesültek valamilyen mértékű kapcsolati támogatásban, könnyebben és nagyobb előszeretettel vállalnak szerepet a jegyesek és a házások kísérésében.

A **lelkigondozói képzettség** tekintetében a válaszadók 39,7%-a, azaz 60 személy részesült valamilyen szintű házaspárral, párterápiás vagy családtámogató képzésben. 75 lelkész (49,7%) nem rendelkezik lelkigondozói képzettséggel, viszont szeretne fejlődni ezen a szolgálati területen. A válaszadók közül 16 (10,6%) lelkész nem rendelkezik lelkigondozói képzettséggel, és nem is tartja prioritásnak ezt a szolgálati területet.

A **lelkipásztori szolgálat kezdetét** illetően szintén változatosak az eredmények. A legnagyobb számban azok a lelkészek válaszoltak a kérdőívre (14-en, ami 9,3%-nak felel meg), akik 1995-ben kezdték lelkipásztor szolgálatukat, majd ezután következik nagyságrendileg a 2001-es év, amikor 9 lelkipásztor (6%) kezdte a szolgálatát a válaszadók közül. 8 személy (5,3%) 2023-ban, 7–7 lelkész (4,6%) pedig akár 2004-ben, 2019-ben vagy 2020-ban kezdett el lelkipásztorként szolgálni. 1996-ban, 2000-ben és 2013-ban 6–6 lelkész kezdte szolgálatát, illetve 1998–1999-ben és 2006-ban 4–4 lelkész. Egy másik kimagasló eredmény azon lelkészek körében figyeltem meg, akik az 1994, 1997, 2002, 2008, 2012, 2016–2018 vagy a 2021-es évek valamelyikében indult el a szolgálat útján, szolgálati évenként 5 lelkipásztor (3,3%). 3 lelkész 2007-ben és viszont 2–2 lelkipásztor (1,3%) 1983–1984, 1990, 1992, 2005, vagy 2022-ben kezdte lelkészi szolgálatát. Az 1979, 1981, 1985, 1991, 1993, 2003, 2009, 2011, és a 2014-es évek valamelyikében egyetlen lelkész (évenként 0,7%) kezdte szolgálatát az első gyülekezetében.

Rákérdeztem arra is, hogy a lelkipásztorok **mikor kezdték a szolgálatukat az aktuális gyülekezetükben**. Ebben az esetben is szerteágazó válaszok születtek. A legtöbb lelkész, azaz 13-an (8,6%) vagy 2017-ben vagy a tavalyi, 2023-as év folyamán kezdték szolgálatukat az aktuális gyülekezetükben. 12 személy (7,9%) tavalyelőtt, azaz 2022-től, 10 személy (6,6%) pedig 2020-tól szolgál új gyülekezetben. 2021-ben 9 lelkészt (6%), illetve 2013-ban 8 lelkészt (5,3%) iktattak be a jelenlegi gyülekezetébe. 7–7 lelkipásztor (4,6%) 2003, illetve 2015-től szolgál az aktuális gyülekezetben, 5–5 lelkész (3,3%) az 1999-es, 2002-es, 2007-08-as, 2016-os, vagy a 2018-as év óta a gyülekezet lelkipásztora. 4 lelkész (2,6%) 2012-től, 3–3 lelkész (2%) pedig 1995, 1997, 2009 vagy 2014-től szolgál a gyülekezetében. 1998-ban és 2007-ben lett 2–2 személy (1,3%) az aktuális gyülekezetének a lelkésze, illetve egy-egy lelkész (0,7%) vallotta azt, hogy az 1989–1994-es,

1996-os, 2000–2001-es, vagy a 2004–2005-ös évek valamelyikében iktatták be lelkészként az aktuális gyülekezetébe.

A **gyülekezet települési forma szerinti eloszlása** azt mutatja, hogy 100 lelkész (66,2%) szolgál jelenleg falusi gyülekezetben, 37 lelkész (24,5%) városban, illetve 14 lelkipásztor (9,3%) missziós gyülekezetben vagy szórványban teljesít lelkipásztori szolgálatot.

Az **egyházkerületi lebontást** figyelembe véve az arányok a következőképpen alakultak: 110 lelkipásztor (72,8%) az Erdélyi Református Egyházkerületben, és 41 lelkész (27,2%) a Királyhágómelléki Református Egyházközségben szolgál.

4. 2. 2. A függő változók gyakoriságának elemzése¹⁰⁷

A következőkben a függő változók gyakoriságának elemzésekor kiemelem a kutatás tekintetében legrelevánsabb eredményeket.

A házasság intézményére gyakorolt posztmodern hatásokkal kapcsolatban 9 állításban kellett véleményt formálni. Az átlag azt mutatja, hogy a lelkipásztorok többsége minden kijelentéssel nagy mértékben egyetért. A válaszadó lelkészek 43,7%-a teljesen egyetértett azzal, hogy a korunk társadalma hatással van az egyházra és annak házasságmegsegítő szolgálatára, 53,6% azt vallotta, hogy az egyháznak foglalkoznia kell a változás tényével. A lelkipásztorok fele (49,7%) nagymértékben egyet ért azzal, hogy a családlátogatás jó lehetőség lehet a házasságra készülő családok megismerésére és az egyház házasságmegsegítő szolgálat megismertetésére, illetve azzal, hogy a családi bibliaórák az egyházhoz való kapcsolódás lehetőségei a fiatal házasok/jegyesek számára. Túlnyomó többség (78,1%) képviseli azt a véleményt, hogy fontos a lelkipásztor nyitottsága, elérhetősége és válaszkészsége, ugyanis ez a házasságmegsegítés kulcsa.

Megkérdeztük a lelkipásztorokat arról, hogy szerintük mi tartja vissza a fiatalokat a házasságkötéstől. Az anyagiak hiánya tekintetében a válaszadó lelkészek 32,5%-a azt válaszolta, hogy mondhatni igen, de közeli érték született a jórészt igen válasznál is, ami 23,2%-át teszi ki a válaszadó lelkészeknek. Az elköteleződéstől való félelem tekintetében a legmagasabb azok aránya (47,7%), akik szerint az elköteleződéstől való félelem tartja vissza jórészt a fiatalokat a házasságkötéstől. A saját családjukban látott rossz példák is riasztó tényezők lehetnek (a

¹⁰⁷ A függő változók elemzéséhez felhasznált táblázatok és diagrammok megtalálhatók a 3-as Mellékletben.

lelkipásztorok 39,7%-a mondhatni egyetért ezzel az állítással). A válaszadóknak több mint 50%-a válaszolta azt a tágabb környezetben látott rossz példák tekintetében, hogy ez is ellenállásra készítheti a fiatalokat. A társadalmi közhangulat, miszerint a házasságkötés csak egy papír miatt lehet fontos sokak számára közeli értékek születtek: a harmadik és negyedik opció között 3% a különbség (35,8% és 32,5%) ez pedig bizonyítja azt, hogy a társadalmi közhangulat is nagymértékben befolyásolhatja a fiatalok döntését. A válástól való félelem tekintetében a lelkipásztorok 33,1%-a szerint a válástól való félelem kevésbé tartja vissza a fiatalokat a házasságkötéstől, és 33,1%-a pedig azt gondolja, hogy a félelem befolyásolhatja a döntéshozatalt.

A jegyesbeszélgetésekről alkotott véleményét. A jegyesbeszélgetések gyakorisága tekintetében a válaszadók 58,9%-a vallotta azt, hogy egy-két alkalommal tart mélyebb beszélgetést. 151 lelkipásztor 17,2%-a három alkalommal is tart mélyebb beszélgetést, 6% pedig több mint három alkalommal. Vannak olyan gyülekezetek, ahol nem tartanak jegyes beszélgetést, valamint a lelkipásztoroknak 16,6%-a úgy gondolkodik a jegyesbeszélgetésről, mint amely csupán az esküvő bejelentéséről és az adatok felvételéről szól. A válaszadó lelkipásztorok 33,1% szerint a jegyes beszélgetés jó lehetőség a vőlegény és a menyasszony elköteleződésének a megerősítésére és arra, hogy személyesen és lelkiileg is támogathassák a fiatalokat (36,4% illetve 43% részben vagy teljes mértékben egyetért az utóbbival). Azzal kapcsolatban, hogy a házasság előtti oktatási programok, jegyes beszélgetések segítenek megelőzni a párkapcsolat minőségének a romlását a lelkipásztorok 35,8%-a semleges álláspontot képvisel, és 31,8%-a jórészt egyetért ezzel. A lelkipásztorok 41,7%-a szerint a jegyesbeszélgetés felhívja a párok figyelmét a segítségnyújtás lehetőségére, és elősegíti a későbbi segítségkérést is. Az arányok meglehetősen szorosak azon kérdés tekintetében, amely a jegyesbeszélgetésen szerzett pozitív tapasztalatok és a későbbi tanácsadás igénybevétele közötti kapcsolatot méri. A válaszadó lelkipásztoroknak 25,2%-a semleges álláspontot képvisel ez ügyben, 36,4 % jórészt egyetért, és 33,8% pedig teljes mértékben egyetért ezzel az állítással.

Azon lelkipásztorok, akik legalább egy-két alkalommal mélyebben is elbeszélgetnek a házasságra készülő párokkal, véleményt formálhattak jegyesbeszélgetés lehetséges témáiról. A megemlített témák az 1-es Mellékletbe csatolt kérdőív II/1-es alpontjában olvashatók. Az eredmények tekintetében elmondhatjuk, hogy a lelkipásztorok 82,10%-a töltötte ki a jegyesbeszélgetés témáira vonatkozó kérdéseket, ők azok, akik konkrét lelkipásztori jellegű

beszélgetést tartanak. A házassági fogadalomtételtől való beszélgetés 79,8%-ban témáját képezi a jegyes alkalmaknak, kevés volt az a lelkész, aki úgy gondolná, hogy ez nem kell részét képezze a beszélgetéseknek. A második kérdéssel kapcsolatban 96 lelkész (77,4%) teljes mértékben egyetért azzal, hogy az egymás közötti méltányos kommunikációról beszélgetni kell, 16,9%-a a lelkészeknek jórészt beszélgetett is erről a témáról. 66,1% teljes mértékben érinti a jegyes beszélgetések kapcsán a konfliktuskezelési lehetőségeket. A korábbi kapcsolatok lezárása tekintetében is érdekes adatok születtek, ugyanis 20 lekipásztor (16,1%) egyáltalán nem beszélgetett erről a témáról, 14-en (11,3%) kevésbé. A válaszadók 33,9%-a azonban teljes mértékben fontosnak tartja ennek a témának az átbeszélését, tudva azt, hogy a korábbi kapcsolatok lezárása és az általa nyert felszabadulás alapját képezi egy új és tartós elköteleződésnek. Az intimitás és az érzelmi kötődés fontosságáról a lelkészek 33,1%-a jórészt, illetve 41,1%-a teljes mértékben beszélgetett. 78,2% teljes mértékben egyetért azzal, hogy a hűség és az egymás melletti elköteleződést alapvető fontosságú az egészséges és tartós házassági kapcsolatokban. A válaszadók 65,3%-a szerint kulcsfontosságú a párokat arra bátorítani, hogy őszintén beszéljenek egymással a gyerekvállalással kapcsolatos terveikről és vágyaikról, 21,8% jórészt érintette a témát. 49,2%-a e lelkészeknek teljes mértékben beszélgetett a fiatalokkal a családban, otthon és a közvetlen környezetben látott kapcsolati mintákról. A válaszadó lelkészek majdnem 50% (49,2%) beszélgetett a fiatalokkal Isten jelenlétéről és munkálkodásáról a kapcsolat alakulása tekintetében és 78,2% teljes mértékben biztosította arról a fiatalokat, hogy Istenre biztos pontként tekinthetnek a jövőben is.

A házassággyógyozásról alkotott lekipásztori vélemény kapcsán a válaszadó lelkészek 51,7%-a vallotta azt, hogy szükség van a megújulásra, és csupán 4,6% vallotta azt, hogy a jelenlegi aktuális gyakorlata a megújulást szolgálja. A válaszadók 13,9%-a szerint egyáltalán nem elegendő egyházunk házasságmegsegítési gyakorlata 17,2% szerint kevésbé elegendő, és a válaszadók 12,6%-a semleges ez ügyben. Abban a tekintetben, hogy a házasságkötés megáldása után a lekipásztor aktív kapcsolatban marad-e az újonnan megalakult családdal, a válaszadók véleménye nagymértékben semleges. A lelkészek 41,7%-a harmadik opciót választotta, 26,5% vallotta azt, hogy jórészt, 11,3%-a azt, hogy teljes mértékben aktív kapcsolatban marad az újonnan megalakult családdal. A válaszadó lekipásztorok 29,8%-a jórészt igen és 63,6%-a teljes mértékben fontosnak tartja azt, hogy emberként és lekipásgondozóként is elérhető legyen a családok számára. Érdekes adat született a házasság témájú alkalmak gyakoriságáról a gyülekezetben, ugyanis a

lelkipásztorok 27,8%-a egyáltalán nem tart házas alkalmakat, és 27,8% ritkán szervez házasoknak szóló alkalmakat a gyülekezetben. A válaszadó lelkesek 29%-a alkalmanként, és csupán 5,3% és 9,9% vallotta azt, hogy gyakran szervezne alkalmakat, vagy rendszeresen tartanának a gyülekezetben házasoknak szóló alkalmakat. Azok a lelkipásztorok, akik legalább ritkán szerveznek házasoknak szóló alkalmakat a gyülekezetükben, véleményt formálhattak a házassággyógyozással kapcsolatos specifikus és lehetséges témákról.

A házas témák tekintetében a lelkipásztorok 29,4%-a jórészt egyetért, és 43,1%-a teljes mértékben egyetért azzal, hogy a házasságokkal beszélgetni lehet és kell a különbözőségekről. 30,3% jórészt egyetért, és 42,2% pedig teljes mértékben egyetért azzal, hogy a családon belül megtapasztalható biztonság témáját képezheti a házas alkalmaknak. A válaszadó lelkipásztorok 31,2% semleges álláspontot képvisel az intimitással kapcsolatos kérdések tekintetében, 28,4% vallotta azt, hogy teljes mértékben érintik az intimitás témáját. A lelkipásztorok 26,6 százaléka vallja azt, hogy jórészt beszélgetnek a gyerekvállalásról és a szülői mivoltáról, és azoknak az aránya, akik teljes mértékben érintették vagy részben érintik a témát 45,9% és 47,7%. Közeli értékek születtek, a jórészt igen és teljes mértékben „beszélgetünk családon belüli egészséges munkamegosztás” kérdéséről. A hetedik téma viszonylatában, amely szerint a házasságokkal beszélgetni lehet a gyermektől vagy a házastársától való függőség kérdéséről 12,8% azt válaszolta, hogy kevésbé beszélgetnek erről a kérdéssel, 5,5%-a a válaszadó lelkeseknek egyáltalán nem érinti ezt a témát, 28,4% pedig semleges ezzel kapcsolatban, és csupán 22,2% és 31,2% azoknak a lelkipásztoroknak az aránya, akik jórészt vagy teljes mértékben beszélgetnek erről a témáról. Érdekes adatok születtek azzal kapcsolatban, hogy milyen mértékben beszélgetnek a lelkipásztorok a házasságokkal arról, hogy hogyan lehet megbirkózni az emocionális és erotikus szexuális ínséges időszakokkal, válaszadó lelkipásztorok 26,6% és 21,1%-a egyáltalán nem vagy kevésbé beszélgetett erről, és 28,4% pedig semleges álláspontot képvisel a kérdés tekintetében. Kevés az aránya azoknak, akik teljes mértékben beszélgettek erről a kérdéssel. Nagy az aránya azoknak, akik semleges álláspontot képviselnek annak a tekintetében, hogy a házasságokkal beszélgetni kell arról, hogy hogyan lehet megbirkózni az esetleges csalódásokkal és a házastárssal, gyermekkel szemben támasztott elvárásokkal (24,8% beszélget erről, és csupán 19,3% érinti teljes mértékben ezt a kérdést). A válás megelőzésének lehetősége 22,9%-ban képviseli a házas alkalmak beszédtemáját, és 31,2%-ban a lelkipásztorok semlegesek ez ügyben. 8,3% egyáltalán nem érintette ezt a témát, és 18,3% is kevésbé beszélget erről a kérdéssel.

A következő állítások a lelkipásztori hajlandóságról, hozzáértésről és felkészültségről alkotott véleményüket méri (Lásd: Melléklet 1. –Kérdőív IV. és V. pontja). A lelkipásztorok többsége jórészt vagy teljesen egyetért a két alpont alatt felsorolt 14 állítással. A lelkipásztorok 37,7%-a semleges azzal kapcsolatban, hogy képes lelkigondozóként jelen lenni a gyülekezetbe tartozó párok házaseletében, 27,8% és 16,6% jórészt vagy teljes mértékben egyetért ezzel az állítással, 15,9% pedig nemleges választ. A lelkipásztorok 57,6%-a teljes mértékben, 26,5%-a meg jórészt feladatának érzi felvilágosítani a jegyeseket az egyházi szertartással kapcsolatos adminisztratív és szervezési kérdésekről és tisztában vannak, hogy nem ez az elsődleges célja a jegyesbeszélgetéseknek. A válaszadók 32,5%-a szerint a lelkigondozói jelenlétük és a segítségnyújtásra/házassággyondozásra való hajlandóságuk teljes mértékben nyilvánvaló a gyülekezeti tagok számára, 39,1% szerint jórészt nyilvánvaló, 24,5% semleges véleményen van. A 9. állítás tekintetében 62,9%-a a válaszadó lelkészeknek teljes mértékben egyet értett azzal, hogy nyitottak lennének saját lelkigondozói kompetenciájuk fejlesztésére. 47,7% teljes mértékben, illetve a lelkészek 29,1%-a és 39,1%-a jórészt egyet ért azzal, hogy képesek együttműködni más szakemberekkel (pld. házassági tanácsadók) a jegyespárok/házások hatékony támogatásának érdekében, illetve, hogy rugalmasan alkalmazkodnak a jegyespárok/házások egyéni szükségleteihez és kéréseihez. A válaszadó lelkészek 37,7%-a jórészt, illetve 17,9%-a teljes mértékben egyet értett azzal, hogy a **jegyesbeszélgetések alkalmaira szánt idő hossza elegendő a párok megfelelő támogatásához és segítéséhez. Szükség van a rugalmasságra ahhoz, hogy a jegyespárok minden kérdésükre és aggodalmukra választ kapjanak.** Ezzel kapcsolatban a lelkipásztorok 43,7%-a teljes mértékben egyetért, 39,7%-a jórészt ért egyet, 14,6% semleges véleményt képvisel. A lelkészek 64,9%-a jórészt szakszerűen és kreatívan készül a jegyesbeszélgetésre/ házasságalkalmakra, ami a megbeszélendő témákat és a helyszínt illeti.

4. 3. Kutatási elrendezés (design)

Korrelációs kutatási elrendezést alkalmaztunk. Célunk több olyan függő változó közötti kapcsolat vizsgálata volt, amelyekbe nem szerettünk volna semmilyen terápiás módszer beavatkozásával hatást gyakorolni. Hangsúlyt fektettünk a változók lineáris együttjárásának megvizsgálására, főként negatív és pozitív kapcsolatokat vizsgáltunk, és tekintettel voltunk arra,

hogy a külső változók hatása nem szűrhető ki. A korrelációs kutatás az egyik legtöbbször alkalmazott kutatási stratégia a kérdőíves felmérések esetén.¹⁰⁸

4. 4. Eljárás

A kérdőívcsomag kitöltése 20-25 percet vett igénybe. A lelkipásztorokat arra kértük, hogy válasszák ki azokat a válaszokat, amelyek legközelebb állnak hozzájuk. A felmérés megfelel a statisztika etikai szabályainak, a résztvevők beleegyezésüket adták arra nézve, hogy az általuk közölt adatokat bizalmasan, kizárólag kutatási célokra használjuk és összesített, statisztikai adat formájában kezeljük. Az adatfelvétel időtartama: 2024. április 8.– április 21.

5. Eredmények bemutatása

A következőkben bemutatom a korrelációs kísérlet eredményeit. A korrelációs kísérleti kutatás elvégzésének hátterében álló, az összevont függő változók normális eloszlását bizonyító elemzés megtalálható a 4-es Mellékletben.

5.1. Az első hipotézis eredményeinek bemutatása

Az első hipotézis – összefüggés mutatható ki a lelkipásztorok életkora és a jegyesbeszélgetésről alkotott vélemény között – igazolására a parametrikus adatfeldolgozás módszerét alkalmazzuk Pearson korreláció kiszámítása által. A Pearson korrelációt olyan statisztikai változók esetében alkalmazhatjuk, amelyekre jellemző a normál eloszlás. A normál eloszlás olyan valószínűségi függvény, amely megmutatja, hogy hogyan oszlanak meg egy változó értékei. Normál eloszlásról abban az esetben beszélhetünk, amennyiben egy adott sokaság adatainak az elrendezésekor a legtöbb érték a tartomány közepében tömörül.¹⁰⁹ Ez azt jelenti, hogy az értékeknek közelíteniük kell a 0-hoz. A Pearson korreláció elvégzéséhez előfeltétel az, hogy az adatok intervallum és/vagy arányskálán mért változók legyenek. A *Lelkipásztorok életkora* azonosító változót arányskálán mértük, míg a *Jegyesbeszélgetésekről alkotott lelkipásztori vélemény* intervallum-skálán mért összevont függő változó. A korrelációs együttható (r) értékét a

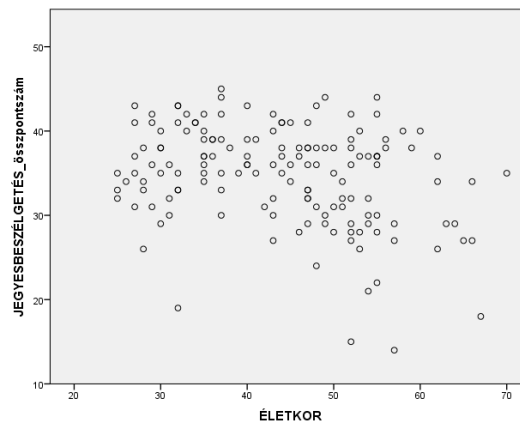
¹⁰⁸ A korrelációs kutatási designról szóló bővebb információkhoz lásd: M. Kimberly MacLin, *Experimental design in Psychology: A case approach*, 9th edition. (New York London: Routledge, 2020), 20; Kerri A. Goodwin and C. James Goodwin, *Research in Psychology: Methods and Design*, 6. kiadás. (Wiley, 2009), 325–55.

¹⁰⁹ Mayer Annamária, “A normális eloszlás jellemzői és vizsgálata,” 2021, <https://spssabc.hu/leiro-statisztika/a-normalis-elozlas-jellemzoi-es-vizsgalata/>, (utolsó megnyitás dátuma: 2024.04.26., 15:15).

következőképpen csoportosíthatjuk: 0–0,29 –gyenge; 0,30–0,49 –közepes; 0,50–1,00 –erős kapcsolat. A *Jegyesbeszélgetésekről alkotott lelkipásztori vélemény* függő változó és a *Lelkipásztorok életkora* azonosító változó közötti kapcsolat esetében a korrelációs együttható (r) értéke -0,300, ami egy közepesen negatív érték.

A szabadságfok (df) Pearson korreláció esetén egyenlő a résztvevők számából kivont 2-es érték különbségével ($df=N-2$). A kutatásban 151 lelkipásztor vett részt, így a szabadságfokunk értéke 149. A szignifikanciaszint ($p \leq 0,05$) értéke nagyobb kell legyen 0,05-nél annak érdekében, hogy az eredmény statisztikailag szignifikáns legyen. Jelen esetben a szignifikanciaszint értéke 0,001, ez kisebb, mint 0,05.

Pontdiagramm 1.:

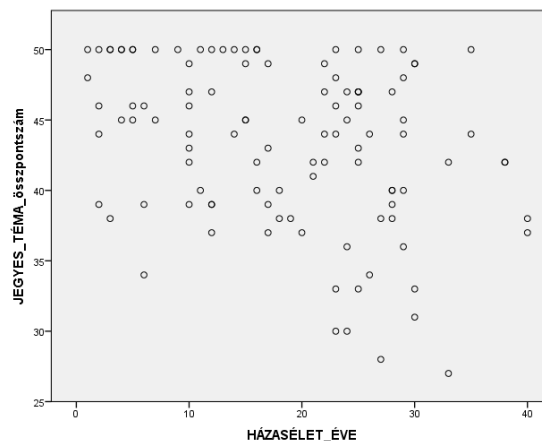
Mindezek alapján negatív, közepes erősségű szignifikáns kapcsolat mutatható ki a *Lelkipásztorok életkora* és a *Jegyesbeszélgetésekről alkotott lelkipásztori vélemény* változók között, [$r(149) = -0.300$, $p = 0.0001$]. Ez azt jelenti, hogy negatív kapcsolat van a jegyesbeszélgetésekről formált vélemény és a lelkipásztorok életkora között. Amint *Pontdiagramm 1.* ábrán is láthatjuk, a 30-50 éves lelkipásztorok nagyobb valószínűséggel viszonyulnak pozitívan a jegyesbeszélgetések tartásához. Ennek alapján elmondhatjuk, hogy az első hipotézisünk beigazolódott, ugyanis szorosabb kapcsolatot lehet észlelni a lelkipásztorok életkora és a jegyesbeszélgetések fontossága között. A fiatalabb generáció mondhatni merészebb a jegyesbeszélgetések tartását illetően, az idősebb lelkészek pedig kevésbé érzik otthon magukat ezen a szolgálati területen.

5.2. A második hipotézis eredményeinek bemutatása

A második hipotézis –összefüggés mutatható ki a házasság éve és a jegyesbeszélgetések során taglalt témák változók között– bebizonyítására is a Person korrelációt alkalmaztuk mint parametrikus adatfeldolgozási módszert. A *Házasság éve* változót arányskálán, A *jegyesbeszélgetések során taglalt témák* változót pedig intervallum-skálán mértük. Ebben az esetben a korrelációs együttható értéke (r) -0,318, ami egy közepes negatív erősségű kapcsolatra utal a két változó között. A szignifikanciaszint ($p \leq 0.05$) jelen esetben szintén $0,001 < 0,05$ lett. A szabadsági fok értéke $df=149$.

Ez alapján a *Házasság éve* és a *Jegyesbeszélgetések során taglalt témák* változók között közepesen negatív kapcsolat mutatható ki [$r(149) = -0.318, p=0.001$]. Ez azt jelenti, hogy a beszélgetéstémák tekintetében magasabb pontszámmal rendelkeznek a fiatal házas lelkipásztorok, pontosabban azok, akik 10–20, vagy mondjuk 25 éve házasok. Ők nyitottabban beszélgetnek az általunk ajánlott témákról.

Pontdiagramm 2.:

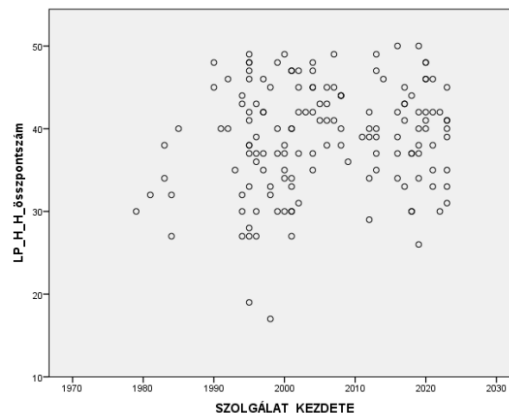
Következtetésünket a 2-es Pontdiagramm is igazolja. Ahogy az ábrán is láthatjuk, a közelmúltban házasságot kötött lelkészek sokkal szívesebben beszélnek a jegyesekkel a kérdőívben megfogalmazott újszerű témákról, mint például a kommunikáció fontossága, előző párkapcsolatok lezárása, otthonról hozott minták vagy akár az intimitás és érzelmi kötődés. A fiatal generáció sokkal nyitottabban beszélget a korábbi kapcsolatokról, vagy a magánélet egyéb fontos vonatkozásairól.

5.3. A harmadik hipotézis eredményeinek bemutatása

A harmadik hipotézis – *összefüggés van a szolgálat kezdete és a lelkipásztori hajlandóság, hozzáértés és felkészültség között* – bebizonyítása szintén az eddig használt parametrikus Pearson korreláció kiszámolásával történt. A *Szolgálat kezdete* azonosító változót arányskálán mértük, a *Lelkipásztori hajlandóság, hozzáértés, felkészültség* függő változót pedig intervallum skálán.

A két változó közötti kapcsolat esetében a korrelációs együttható (r) értéke 0,172, ami gyengének mondható. A szabadságfok $df=N-2=149$. A szignifikanciaszint értéke $p=0,034 \leq 0,05$. Ezek alapján pozitív, gyenge szignifikáns kapcsolat mutatható ki a lelkipásztorok szolgálatának kezdete és a hajlandóság, hozzáértés, felkészültség között [$r(149)=0,172, p=0.034$]. Mivel pozitív együtt járásról beszélünk, ez azt jelenti, hogy a szolgálat kezdetének éve minél közelebb áll a 2024-es évhez, annál nagyobb pontszámot értek el a *Lelkipásztori hajlandóság, hozzáértés, felkészültség* összevont változó tekintetében.

Pontdiagramm 3.:

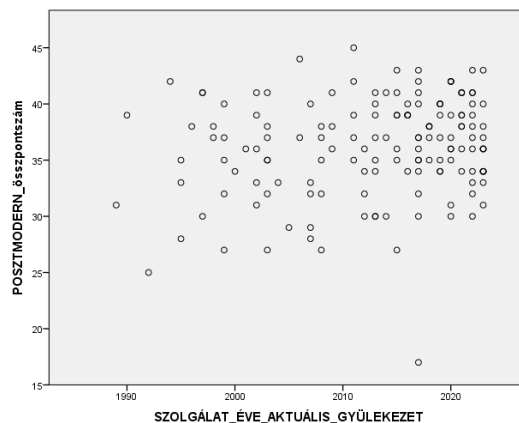
Ahogy a 3. *Pontdiagramm* is mutatja, azon lelkipásztorok, akik az 1995 után, de főként a 2000-es évek kezdték lelkipásztori szolgálatukat, hajlandóság, hozzáértés és felkészültség tekintetében előbbre járnak azoknál, akik korábban kezdték a szolgálatot. Ezek alapján a harmadik hipotézisünk is beigazolódott. A lelkipásztori hajlandóság és hozzáértés tekintetében azok a lelkészek, akik a közelmúltban (2000-es évek után) kezdték a szolgálatukat, nyitottabbak a jegyesek kísérésére és a házasok életében való preventív szakmai jelenlétre.

5.4. A negyedik hipotézis eredményeinek bemutatása

A negyedik hipotézis – összefüggés mutatható ki a lelkipásztor aktuális gyülekezetében való szolgálatának kezdete és a posztmodern kor házasságmegsegítésére gyakorolt hatása között – igazolására szintén a Pearson parametrikus adatfeldolgozás módszerét használtuk. Ezen statisztikai mérés esetében a *Lelkipásztor aktuális gyülekezetében való szolgálatának kezdete* azonosító változót az előbbiekhöz hasonlóan arányskálán, a *Posztmodern kor házasságmegsegítésére gyakorolt hatása* összevont függő változót intervallum skálán mérjük, ezek követik a normális eloszlást.

A kapcsolat szorosságára ebben az esetben gyenge pozitív, hiszen az (r) értékére 0,181. A szabadságfok (df) értéke 149. Jelen esetben a szignifikancia szint értéke 0,026, ami kisebb, mint 0,05. A statisztikai adatok összefoglalásaképpen elmondhatjuk, hogy pozitív, gyenge erősségű szignifikáns kapcsolat mutatható ki a lelkipásztor aktuális gyülekezetében való szolgálatának kezdete és a posztmodern kor házasságmegsegítésére gyakorolt hatása változók között, [$r(149)=0,181, p=0.026$].

Pontdiagramm 4.:

Az eredményt igazolja a 4-es *Pontdiagramm* is. A diagrammon is megfigyelhetjük azt, hogy azok a lelkészek, akik az elmúlt években kezdték szolgálatukat az aktuális gyülekezetükben, sokkal nagyobb mértékben tisztában vannak a posztmodern társadalom házasságokra gyakorolt hatásával. Ennek fényében a negyedik hipotézisünk is beigazolódott. Ha elgondolkodunk a negyedik hipotézis eredményein és ezt összefüggésbe hozzuk a 21. századi társadalom nézeteivel, akkor elmondhatjuk, hogy akik 2010 után kezdték szolgálatukat az aktuális gyülekezetben, sokkal inkább belátják azt, hogy a korunk elidegenítő társadalma hatással van a házasság intézményére és az egyház házasságmegsegítő szolgálatára.

Összefoglalás, kitekintés¹¹⁰

Az utódoknak joguk van ahhoz, hogy egy szeretetteljes, bizalomra és méltányosságra épülő családi közegben növekedjenek fel. Az, hogy az „elég jó” szülők részéről miként tapasztalják optimális fejlődésük fentebb említett alapköveit, nagymértékben múlik azon, hogy a párok képesek-e a kapcsolatukban a harmonikus és egymást gazdagító házastársi kapcsolatra. A dolgozatban részletesebben taglalt posztmodern korral való szembesülés nem ragadhat meg a tudatosítás szintjén. Az egyháznak és a lelkipásztornak, mint Isten szolgájának fontos szerepe lehet a boldog és harmonikus családok létrejöttében és fennmaradásában. A dolgozatban taglalt kontextuális szemlélet – amely némiképp a posztmodernben tapasztalható változás, változtatni akarás és rendezetlenség ellentéte – ismerete segíthet abban, hogy támogassuk a relacionális etika fényében létrejött kapcsolatokat. A fiatal családok kísérésének fényében jó az, ha a lelkipásztor kazuális igehirdetői szolgálatát megelőzi egy szakszerű, preventív, lelkipásztori igényességű házassági előkészítő beszélgetéssorozat, amely által a lelkipásztor hozzájárulhat a párkapcsolatok meggazdagításához és a párokkal való jövőbeli bizalom megalapozásához.¹¹¹ Hisszük, hogy a lelkipásztor a kazuális szolgálatot előkészítő házassági beszélgetés során megalapozhatja későbbi lelkipásztori hitelességét, és a kialakított bizalmi és segítő kapcsolat a házasságkötés megáldása után is folytatódhat. Az elméleti részben leírtak és az empirikus kutatás eredményeinek ismertetése által rávilágítottunk a jegyeseknek és házasokkal való foglalkozás fontosságára és módszerére.

A dolgozat kitekintésekképpen utalok a kérdőíves felmérés utolsó két állítására, amelyek reflektálnak két sürgetően fontos feladatra, amelyet jó lenne egyházi szinten megfontolni és megvalósítani. A lelkipásztorok nagy többségének véleménye szerint szükség van a lelkipásztorok képzésére a házasságtanácsadás területén. Emellett a kérdőív végén az az igény is megjelenik, hogy szükség lenne olyan modellre, amely segítségképpen szolgálhat a jegyesbeszélgetések és házasságalkalmak tartását illetően. Reményeim szerint kutatásommal hozzájárulhatok ahhoz, hogy a házasságmegsegítés és a jövő generáció iránti felelősségvállalás sürgető feladatként való tudatosítása a tettek és megvalósítás szintjére lépjen.

¹¹⁰ Ez a fejezet jórészt megegyezik a szerző *Fiatal családok lelkipásztori kísérése, különös tekintettel a gyermek optimális fejlődésére* címen benyújtott és 2024. júniusában megvédett magiszteri diplomamunkájának az *Összegző gondolatok* című fejezetével.

¹¹¹ Szarka Miklós, *Házasságra felkészítő beszélgetések. Útmutató lelkipásztoroknak és segítőknél* (Budapest: Kálvin kiadó, 2013), 9–10.

Felhasznált irodalom

- Adler, Alfred. *Der Sinn des Lebens*. Köln: Anaconda Verlag, 2008.
- . *Életünk értelme*. Kossuth kiadó, 1996.
- Baetica, Radu. *Marriages and Births in Romania/Ro*. Institutul National de Statistica, România, 2019., https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Marriages_and_births_in_Romania/ro.
- Bakk-Miklósi Kinga, and Hézser Gábor. *Pasztorálpszichológia. Rendszerszemléletű alapok és gyakorlati szempontok segítőknél*. Kálvin kiadó, Exit kiadó, Erdélyi Múzeum egyesület, 2023.
- Balogh Klára, Bárdos Katalin, Békési Tímea, Hardy Júlia, Koltai Mária, Korbuly Ágnes, and Tóth Borbála. *Transzgenerációs történetek*. Budapest: HVG Kiadó Zrt., 2021.
- Bauer Joachim. *Miért érzem azt, amit te? Ösztönös kommunikáció és a tükörneuronok titka*. Translated by Turóczy Attila. Budapest: Ursus Libris, 2010.
- Bokor László, and Kovács Anna. “Az áttétel idegtudományi megközelítése” *Imágó Budapest*.3 (2011): 5–22.
- Böszörményi-Nagy, Ivan, and Barbara R. Krasner. *Between give and take: A clinical guide to contextual therapy*. First Edition. New York: Brunner/Mazel, 2001.
- Buber, Martin. *Én és Te*. Budapest: Európa Könyvkiadó, 1999.
- Burkart, Günter. *Familiensoziologie*. 1. kiadás. Konstanz: UTB GmbH, 2008.
- Diós István, and Kisdi Ágnes, trans. *Családleksikon. . A családdal és az élettel kapcsolatos vitatott fogalmakról és etikai kérdésekről*. Budapest: Szent István Társulat, 2012.
- Ducommun-Nagy Catherine. *Lojalitás - erő, mely gúzsba köt vagy felszabadít*. Translated by Kiss Jenő. Kolozsvár: Exit kiadó, 2014.
- Fabiańska, Marta, Mateusz Bosiacki, and Donata Simińska. “The role of mirror neurons in cognitive and social functioning *.” *Pomeranian Journal of Life Sciences* 66.4 (2020): 30–40. <https://doi.org/10.21164/pomjlifesci.726>.
- Fodorné Ablonczy Margit. *Családpasztoráció. Hogyan segíthetnek a kazuális alkalmak a családi kapcsolatok rendezésében?* Budapest: Kálvin kiadó, 2022.
- Friedmann, Edwin H. *Nemzedékről nemzedékre*. Kolozsvár: Exit kiadó, 2008.
- Fülöp Emőke. “A gyógyítók kiegészése az empátia és az érzelmszabályozás tükrében.” *Doktori (PhD) értekezés, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Pszichológia Doktori Iskola*, 2016.
- van der Geest, Hans. *Négyszemközt. Példák a sikeres lelkipozícióra*. Budapest: Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány, 2013.
- Goldenthal, Peter. *Doing contextual therapy: An Integrated model for working with individuals, couples, and families*. 1st edition. New York: W. W. Norton & Company, 1996.
- Goodwin, Kerri A., and C. James Goodwin. *Research in Psychology: Methods and Design*. 6. kiadás. Wiley, 2009.
- Gyökössi Endre. *Ketten - hármában -Házasság- és családlelektan*. Budapest: Magyar Kurír, 2023.
- Iftimoaei, Ciprian. “Familia românească în lumina datelor demografice,” 6 July 2019.
- Ioniță, Andoria, Marinela Rădoi, Giorgia Logofătu, and Silvia Păcișă. *Evenimente demografice în anul 2022*. București: Institutul Național de Statistică, România, 2023.

- Jameson, Fredric. "Postmodernism and consumer society." Pages 163–79 in *Modernism/Postmodernism*. Edited by Peter Brooker. 1st edition. London ; New York: Routledge, 2014.
- Kelecsényi, László, Katalin Kelecsényiné Molnár, Tibor Oláh, and Szabolcs Osztoivits. "A Posztmodern – Kulturális Enciklopédia."
- Kiss, Jenő. "Hogy az elidegenedettek visszatáljanak önmagukhoz és egymáshoz." *Studia Universitatis Babeş-Bolyai Theologia Reformata Transylvanica* 65.1 (2020): 177.
- Klessmann, Michael. *Pastoralpsychologie. Ein Lehrbuch*. 2. Auflage. Neukirchen-Vluyn: Neukirchener Verlag, 2004.
- . *Theologie und Psychologie im Dialog: Einführung in die Pastoralpsychologie*. 1st edition. Vandenhoeck & Ruprecht, 2020.
- Koltai Mária. *Család-pszichiátria-terápia*. Budapest: Medicina könyvkiadó, 2003.
- Krasner, Barbara, and Austin Joyce. *Összetartozásban – A kontextuális segítésről*. Edited by May Michielsen, Wim Van Mullingen, and Leen Hermkens. Kolozsvár: Exit kiadó, 2010.
- Labadi, Beatrix. "A megérzett másik - Kapcsolat a pszichoanalízis és az idegtudomány között." *Imágó* 1 (2011): 39–50.
- MacLin, M. Kimberly. *Experimental design in Psychology: A case approach*. 9th edition. New York London: Routledge, 2020.
- Mayer Annamária. "A normális eloszlás jellemzői és vizsgálata," 2021. <https://spssabc.hu/leiro-statisztika/a-normalis-elozlas-jellemzoi-es-vizsgalata/>.
- Meulin-Korf, Hanneke, and Aat van Rhijn. *A harmadik – akivel nem számoltak*. Kolozsvár: Exit kiadó, 2009.
- Michielsen, May. "Bizalom és megbízhatóság a párkapcsolati terápiában." *Összetartozásban – A kontextuális segítésről*. Kolozsvár: Exit kiadó, 2010.
- Moltmann, Jürgen. *The Trinity and the kingdom*. Reprint edition. Fortress Press, 1993.
- Monte, Christopher F., and Robert N. Sollod. *Beneath the Mask: An introduction to theories of personality*. Subsequent edition. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons Inc, 2003.
- Orvos-Tóth, Noémi. *Örökölt Sors - Családi sebek és a gyógyulás útjai*. Budapest: AduPrint Kiadó és Nyomda, 2018.
- van Rhijn, Aat, and Hanneke Meulink-Korf. *De context en de ander*. Zoetermeer: Uitgeverij Boekencentrum, 1997.
- Staub, Ervin. "Commentary on Part I." Pages 103–15 in *Empathy and its development*. Cambridge Studies in Social and Emotional Development. New York, NY, US: Cambridge University Press, 1987.
- Szarka Miklós. *Házasságra felkészítő beszélgetések. Útmutató lelkipásztoroknak és segítőknél*. Budapest: Kálvin kiadó, 2013.
- Vágyi Petra. *Sémáink fogságában. Hogyan lépünk ki az ismétlődő forgatókönyvekből?* Budapest: Kulcslyuk kiadó, 2021.
- Vrielink, Henk. "Levinas hozzájárulása a kontextuális pasztorációhoz." Pages 39–48 in *megmászhatatlan jogigény. Betekintés a kontextuális lelkipásztorságba és segítésbe*. Kolozsvár: Exit kiadó, 2013.
- Williamson, Hannah C., Julia F. Hammett, Jaclyn M. Ross, Benjamin R. Karney, and Thomas N. Bradbury. "Premarital education and later relationship help-seeking." *Journal of Family Psychology* 32.2 (2018): 276–81. <https://doi.org/10.1037/fam0000383>.
- Zima, Peter V. *Entfremdung: Pathologien der postmodernen Gesellschaft*. 1. kiadás. Tübingen: UTB GmbH, 2014.

Mellékletek

Melléklet 1.: A kutatásban alkalmazott kérdőív¹

'Hogy hűséges segítőtársa, gondviselője legyek.' – Fiatal családok lelkipánczozóí kísérése, különös tekintettel a gyermek optimális fejlődésére

Tisztelt Lelkipásztor!

Azzal a kéréssel fordulok Önhöz, hogy segítsen gyakorlati teológiai kutatásomban és töltsse ki névtelenül az alábbi kérdőívet. Válassza azokat a válaszokat, amelyek legközelebb állnak Önhöz. A kitöltési határidő: 2024. április 15. (MEGHOSSZABBÍTOTT HATÁRIDŐ: 2024. április 21.)

Tisztelettel kérem, töltsse ki a teljes kérdőívet. A kérdőívcsomag kitöltése 20-25 percet vesz igénybe. A közölt adatokat bizalmasan, kizárólag kutatási célokra használom és összesített, statisztikai adat formájában kezelem.

Segítségét, amiben reménykedem, előre is köszönöm! Isten gazdag áldását kívánom életére és szolgálatára!

Kutatásom témája és célja:

A több részből álló kutatás témája a fiatal családok lelkipásztori kísérése. Ez segítséget jelenthet, hogy javuljon a házastársak és kapcsolatuk minősége, ami a maga rendjén hozzájárul a gyermekek optimális fejlődéséhez. A jövő nemzedék iránti felelősség gondolatát főleg a kontextuális lelkipánczozóí szemlélet hangsúlyozza. A családok megsegítését azért tartom fontosnak, mert a jól működő család megvédheti a házastársakat és gyermekeiket a társadalom negatív hatásaitól.

A jegyesbeszélgetések ismertségét felmérő 2023-as kutatásom eredményei alapján arra keresem a választ, hogy miként válhat segítségforrássá a lelkipásztor a házasságok gondozásában. A kutatás kimutatta, hogy igény van a lelkipásztori jelenlétre és kísérésre. A preventív lelkipánczozóí kísérés alapja a lelkipásztorok hozzáállása, magatartása, szakmai felkészültsége, valamint az elérhetőség - bevonódás - válaszkészség hármásából származó érzelmi jelenlét. Ezekre kérdez rá kérdőív.

Beleegyezését adja a kutatásban való részvételhez és az adatok anonim módon történő, fentiek szerinti felhasználásához?

- ☐ Igen

Nem:

- ☐ Férfi
- ☐ Nő

Életkor (számokkal megadva) ...

Családi állapot:

- ☐ egyedülálló
- ☐ házas
- ☐ elvált
- ☐ özvegy

Amennyiben házas, hány éve él házasságban? (számokkal megadva) ...

Amennyiben házas, a férjével/ feleségével való kapcsolat:

- ☐ teljes mértékben rossz
- ☐ kevésbé jó
- ☐ átlagos

¹ A kérdőív online formában elérhető a következő linken: <https://forms.gle/9LYJuAVGnjjeZG3n9>

- jórészt megfelelő
- nagyon jó

Kapott-e/ kap-e támogatást párkapcsolatban élőként/jegyesként/ házasként valakitől?

- nem kaptam
- részben kaptam, de nem tartottam/ tartom hasznavehetőnek
- semleges vagyok ezzel kapcsolatban
- kaptam, bátorításjellegű volt
- kifejezetten családtámogató jellegű volt

Rendelkezem lelkigondozói és/vagy házasság gondozói és/ vagy párterápiás képzettséggel:

- igen
- nem, de szeretném fejleszteni magam ezen a területen
- nem, mert nem tartom prioritásnak ezt a szolgálati területet

Lelkipásztori szolgálat kezdete (évszám) ...

Lelkipásztori szolgálat kezdete az aktuális gyülekezetben (évszám) ...

A gyülekezet települési forma szerinti eloszlása:

- városi gyülekezet
- falusi gyülekezet

Melyik református egyházkerülethez tartozik az egyházközség?

- Erdélyi Református Egyházkerület
- Királyhágómelléki Református Egyházkerület

I. Korunk (posztmodern) társadalmának hatásai a házasság intézményére és az ezzel való szembesülés (1 - Egyáltalán nem értek egyet; 2 - Nem értek egyet; 3 - Semleges vagyok; 4 – Egyetértek; 5 - Teljesen egyetértek)

- 1) Korunk (posztmodern) társadalma hatással van az egyházra és annak házasságmegsegítő szolgálatára.
- 2) A fogyasztói kultúra átalakította az egyház/ lelkipásztor és a gyülekezeti tag közötti kapcsolatot.
- 3) Az individualizmus lényegesen befolyásolta az egyház/ lelkipásztor és a gyülekezeti tag közötti kapcsolatot.
- 4) A gyülekezeti tagok megfogalmazzák saját szellemi és lelki igényeiket.
- 5) A házasságkötési gyakorlat lényegesen átalakult a társadalmi változások következtében és az egyháznak foglalkoznia kell ezzel a ténnyel.
- 6) Véleménye szerint mi tartja vissza a fiatalok nagy részét a házasságkötéstől? (Értékeljen a fentiekhez hasonló ötfokozatú skálán, ahol 1-es jelentése: egyáltalán nem; 5-ös jelentése: nagy mértékben)
 - a. anyagiak hiánya 1 – 2 - 3 – 4 – 5
 - b. az elköteleződéstől való félelem 1 – 2 - 3 – 4 – 5
 - c. a rossz példák saját családjaikban 1 – 2 - 3 – 4 – 5
 - d. a rossz példák tágabb környezetükben 1 – 2 - 3 – 4 – 5
 - e. társadalmi közhangulat (csak egy papír) 1 – 2 - 3 – 4 – 5
 - f. félelem a válástól 1 – 2 - 3 – 4 – 5
- 7) A családlátogatás jó lehetőség arra, hogy rátaláljunk/ megismerjük a házasságra készülő családokat és megismertessük egyházunk házasságmegsegítő szolgálatát.
- 8) A családi bibliaórák/ fiatal házasoknak és/ vagy jegyeseknek tartott bibliaórák az egyházhoz való kapcsolódás lehetőségei.
- 9) Korunkban fontos, hogy a lelkipásztor nyitott és elérhető legyen.
- 10) A lelkipásztor elérhetősége, bevonódása és válaszkészsége a házasságmegsegítés kulcsa.

II. A jegyesbeszélgetésről alkotott lelkipásztori vélemény

1) A jegyesbeszélgetés gyakorisága...

- 1 - Nem tartok jegyesbeszélgetéseket a házasságkötés megáldása előtt.
- 2 - A jegyesbeszélgetések az esküvő bejelentéséről és adatfelvételtől szólnak.
- 3 - Egy-két alkalommal tartok mélyebb beszélgetést.
- 4 - Három alkalommal tartok mélyebb beszélgetést.
- 5 - Több, mint három alkalommal tartok mélyebb beszélgetést.

2) A párok kötelezően részt kell vegyenek a gyülekezetben szervezett jegyesbeszélgetése(ke)n.

- 1 – Nem, ugyanis nem tartok jegyesbeszélgetéseket.
- 2 – Elvárom, hogy a párok személyesen jelentsék be a házasságkötésük dátumát, de az adatok felvételén kívül nem találkozunk többször.
- 3 - Semleges vagyok ezügyben, a párok döntésére bízom a jegyesbeszélgetésen való jelenlétet.
- 4 – Minimum két jegyesbeszélgetésen kötelező részt venni, a harmadikat/ negyediket a pár döntésére bízom.
- 5 - Minimum két jegyesbeszélgetésen kötelező részt venni, ha több találkozást igényelnek, akkor hajlandó vagyok a rendelkezésükre lenni. Az egyéni jegyesbeszélgetéseket hatásosabbnak vélem a csoportos foglalkozásokkal szemben.

Válaszlehetőségek a 3–10 kérdésekre: 1 - Egyáltalán nem értek egyet; 2 - Nem értek egyet; 3 - Semleges vagyok; 4 – Egyetértek; 5 - Teljesen egyetértek

- 3) Az egyéni jegyesbeszélgetéseket hatásosabbnak vélem a csoportos foglalkozásokkal szemben.
- 4) A csoportos jegyesbeszélgetéseket és jegyesekkel való csoportos foglalkozásokat vélem hatásosabbnak.
- 5) A jegyesbeszélgetés egy lehetőség a vőlegény és menyasszony elköteleződésének megerősítésére.
- 6) A jegyesbeszélgetés(ek) jó lehetőség(ek) a pár személyes és lelki támogatására.
- 7) A jegyesbeszélgetés által jobban megismerhetem a párokat és ez segít kísérni őket a házasságukban.
- 8) A házasság előtti oktatási programok/ jegyesbeszélgetések segítenek megelőzni a párkapcsolat minőségének romlását.
- 9) A jegyesbeszélgetés felhívja a párok figyelmét a segítségnyújtás lehetőségére és elősegíti a későbbi segítségkérést.
- 10) A jegyesbeszélgetésen szerzett (pozitív) tapasztalatok hozzájárulnak a későbbi tanácsadás igénybevételéhez.

II. 1. A jegyesbeszélgetések során taglalt témák

Válaszlehetőségek 1–10. kérdések:

- 1 - Egyáltalán nem**
- 2 - Kevésbé**
- 3 - Mondhatni igen**
- 4 - Jórészt igen**
- 5 - Teljes mértékben**

- 1) A jegyesekkel beszélgetünk a házassági fogadalomtétel jelentéséről.
- 2) A jegyesekkel beszélgetünk az egymás közötti kommunikáció fontosságáról.
- 3) A jegyesekkel beszélgetünk a konfliktuskezelés lehetőségeiről.
- 4) A jegyesekkel beszélgetünk a korábbi (pár)kapcsolataik lezárásáról és arról, hogy ezáltal felszabadulást nyerhetnek egy új és tartós elköteleződésre.
- 5) A jegyesekkel beszélgetünk arról, hogy az intimitás és az érzelmi kötődés kulcsfontosságú eleme a házassági kapcsolatnak.
- 6) A jegyesekkel beszélgetünk arról, hogy a hűség és az egymás melletti elköteleződés alapvető fontosságú az egészséges és tartós házassági kapcsolatban.
- 7) Bátorítom a jegyespárokat arra, hogy őszintén beszéljenek egymással a gyermekvállalással kapcsolatos terveikről és vágyaikról.
- 8) Beszélgetünk arról, hogy milyen mintákat láttak otthon és a környezetükben, azok hogyan befolyásolják kapcsolatukat/ házasságukat és mit kezdenek azokkal.
- 9) Beszélgetünk arról, hogy miként tapasztalták Isten munkálkodását a kapcsolatuk alakulásában.
- 10) Beszélgetünk arról, hogy Istenre mindig (a jövőben is) biztos pontként tekinthetnek.

11)

III. Házsgondozásról alkotott lelkipásztori vélemény

- 1) Elegendőnek tartom egyházunk házasságmegsegítési gyakorlatát (jegyesbeszélgetés és támogató beszélgetés a házasság első éveiben) azt gondolom, hogy ...
 - 1 – Egyáltalán nem
 - 2 – Kevésbé
 - 3 - Semleges vagyok ezzel kapcsolatban, nincs véleményem.
 - 4 - Szükség van a megújulásra.
 - 5 – Az aktuális gyakorlatom szolgálja a megújulást.
- 2) A házasságkötés megáldása után aktív kapcsolatban maradok az újonnan megalakult családdal.
 - 1 - Egyáltalán nem
 - 2 - Kevésbé
 - 3 - Mondhatni igen
 - 4 - Jórészt igen
 - 5 - Teljes mértékben
- 3) Fontosnak tartom azt, hogy emberként és lelkigondozóként is elérhető legyek a családok számára.
 - 1 - Egyáltalán nem
 - 2 - Kevésbé
 - 3 - Mondhatni igen
 - 4 - Jórészt igen
 - 5 - Teljes mértékben
- 4) Már a jegyesbeszélgetés(ek) alkalmával szóba kerülnek a családdá válás és az ezzel járó feladatok/ kihívások.
 - 1 - Egyáltalán nem/ Nem tartok jegyesbeszélgetést.
 - 2 – Kevésbé (más témákat hangsúlyosabbnak vélek)
 - 3 - Mondhatni igen (érintőlegesen átbeszéljük az új élethelyzettel járó feladatokat)
 - 4 - Jórészt igen (nagyvonalakban átbeszéljük az új élethelyzettel járó feladatokat)
 - 5 - Teljes mértékben (részleteiben átbeszéljük az új élethelyzettel járó feladatokat)
- 5) Házasság témájú alkalmak a gyülekezetünkben (házasnap/ csendes hétvége/ házasság hete, házasság bibliaórák/ családi istentisztelet/ egyéb házásoknak szervezett alkalmak):
 - 1 - Nincsenek jegyeseknek/ házásoknak szervezett alkalmak.
 - 2 - Ritkán szervezünk jegyeseknek/ házásoknak szóló alkalmakat.
 - 3 - Alkalmanként szervezünk jegyeseknek/ házásoknak szóló programokat.
 - 4 - Gyakran szervezünk jegyeseknek/ házásoknak szóló alkalmakat.
 - 5 – Rendszeresen megtartjuk a jegyeseknek/ házásoknak szóló rendszeres alkalmakat.

III. 2. Házsgondozással kapcsolatos specifikus témák

Válaszlehetőségek 1–10. kérdések:

- 1 - Egyáltalán nem**
- 2 - Kevésbé**
- 3 - Mondhatni igen**
- 4 - Jórészt igen**
- 5 - Teljes mértékben**

- 1) A házásokkal beszélgetünk a különbözőségekről.
- 2) A házásokkal beszélgetünk a családon belül megtapasztalható biztonságról.
- 3) A házásokkal beszélgetünk intimitással kapcsolatos kérdésekről.
- 4) A házásokkal beszélgetünk gyermekvállalással és gyermekneveléssel kapcsolatos kérdésekről.
- 5) A házásokkal beszélgetünk arról, hogy a szülői mivolt a jó házastársi kapcsolattal kezdődik.
- 6) A házásokkal beszélgetünk a családon belüli (egészséges) munkamegosztás kérdéséről.
- 7) A házásokkal beszélgetünk a gyermektől és/vagy a házastárstól való függőség kérdéséről.
- 8) A házásokkal beszélgetünk arról, hogy hogyan kell megbirkózni az emocionális/ erotikus–szexuális ínséges időszakokkal.

- 9) A házasokkal beszélgetünk arról, hogy hogyan lehet megbirkózni az esetleges csalódásokkal a házastárssal/gyermekkel szemben támasztott elvárásokat illetően.
- 10) A házasokkal beszélgetünk a válás megelőzésének lehetőségeiről.

IV. Lelkipásztori hajlandóság és kompetenciakésztetés

Válaszlehetőségek az 1–7. kérdésekre:

- 1 - Egyáltalán nem értek egyet;**
- 2 - Nem értek egyet;**
- 3 - Semleges vagyok;**
- 4 – Egyetértek;**
- 5 - Teljesen egyetértek**

- 1) Képes vagyok jelen lenni lelkigondozóként a gyülekezetembe tartozó párok házasesetében.
- 2) Tisztában vagyok azzal, hogy lelkipásztorként, mint az Isten és a gyülekezet képviselője fontos szerepem van a hozzám érkező párok házasságkötésében.
- 3) Feladatommak érzem lelkipásztorként felvilágosítani a házasságra készülő párokat az egyházi szertartással kapcsolatos adminisztratív és szervezési kérdésekről, mindemellett tisztában vagyok azzal, hogy nem ez az elsődleges célja a jegyesbeszélgetéseknek.
- 4) Lelkigondozóként hajlandó vagyok megismerni a párok életének legfontosabb tényezőit (szociodemográfiai valóságát).
- 5) Lelkigondozói jelenlétem és a segítségnyújtásra/ házassággyógyozásra való hajlandóságom nyilvánvaló a gyülekezetem tagjai számára.
- 6) Azok a párok, akikkel kapcsolatba léptem a jegyesbeszélgetés alkalmával, bizalommal fordultak hozzám a kérdéseikkel a házasságuk során is.
- 7) Úgy érzem, fel vagyok készülve arra, hogy segítek a jegyespároknak az egymáshoz való kölcsönös tisztelet és szeretet elmélyítésében.

Válaszlehetőségek 8–10. kérdések:

- 1 - Egyáltalán nem**
- 2 - Kevésbé**
- 3 - Mondhatni igen**
- 4 - Jórészt igen**
- 5 - Teljes mértékben**

- 8) Biztos vagyok magamban a saját kompetenciáimat illetően a jegyesbeszélgetés(ek)/ házasságalkalmak vezetéséről.
- 9) Nyitott vagyok arra, hogy folyamatosan tanuljak és fejlesszem lelkészi/lelkigondozói kompetenciáimat a jegyespárok/ házasságok szolgálatában.
- 10) Képes vagyok együttműködni más szakemberekkel, például házassági tanácsadókkal, hogy hatékonyan támogassuk a jegyespárokat/ házasságokat.

V. A jegyesbeszélgetés/ házassággyógyozás előkészítése

- 1) Rugalmas vagyok abban, hogy a jegyespárokkal/ házaspárokkal való beszélgetések során alkalmazkodjak az egyéni szükségleteikhez és kéréseikhez.
 - 1 - Egyáltalán nem
 - 2 - Kevésbé
 - 3 - Mondhatni igen
 - 4 - Jórészt igen
 - 5 - Teljes mértékben
- 2) Az alkalmakra szánt idő hossza elegendő ahhoz, hogy a párokat megfelelően támogassam és segítsen.
 - 1 - Egyáltalán nem elegendő.
 - 2 – Kevésbé elegendő.
 - 3 - Mondhatni elegendő.
 - 4 - Jórészt elegendő

- 5 - Teljes mértékben elegendő.
- 3) Számomra fontos, hogy rugalmas legyek az időbeosztásban, hogy a jegyespárok/ házasságok minden kérdésükre és aggodalmukra választ kapjanak.
- 1 - Egyáltalán nem
 - 2 - Kevésbé
 - 3 - Mondhatni igen
 - 4 - Jórészt igen
 - 5 - Teljes mértékben
- 4) Szakszerűen és kreatívan készülök a jegyesbeszélgetésre/ házasságalkalmakra, ami a megbeszélendő témákat és a helyszínt illeti.
- 1 - Egyáltalán nem készülök (a véletlenre bízom).
 - 2 - Kevésbé szoktam készülni.
 - 3 - Mondhatni igen, de a készülés nem elsődleges szempont (korábbi tapasztalataimra hagyatkozom)
 - 4 - Jórészt felkészülök, de a helyzet alakítja a beszélgetést.
 - 5 - Mindig felkészülten jelenek meg a beszélgetésen.
- 5) A felsoroltak közül olvastam/ használok a következő könyveket:
- Friedman, Edwin H.: Nemzedékről nemzedékre
 - Szarka Miklós: Házasságra felkészítő beszélgetések
 - Ivan Böszörményi Nagy– Geraldine M. Spark: Láthatatlan lojalítások
 - Szőke Attila Szilárd– Szőke Etelka: Közeledjetek!– A párkapcsolatok dinamikája
 - Sue Johnson: Ölelj át! Hét lépés az életre szóló szerelemért
 - Bakk- Miklósi Kinga– Hézser Gábor: Pásztorálpszichológia
 - Sturt John & Sturt Agnes. Jegyesség - Házasság - Égető kérdések - javasolt megoldások. Mentori kézikönyv lelkipásztoroknak, lelkigondozóknak, jegyes- és házaspároknak
 - Wheat Ed & Perkins Gloria Okes: Szerelemről minden házaspárnak
 - Lily Pincus– Christopher Dare: Titkok a családban. A meghitt kapcsolatok rejtett rétegei
 - D. W. Winnicott: Az egyén fejlődése és a család
 - Feuer Mária (szerk.): A családsegítés elmélete és gyakorlata
 - Dr. Gary Chapman: A szerelem pszichológiája
 - Dr. Gary Chapman: A házasság pszichológiája
 - Dr. Gary Chapman: The 5 Love Languages: The Secret to Love That Lasts/ Egymásra hangolva. Az öt szeretet-nyelv a házasságban
 - Dr. Gary Chapman: A házasság négy évszaka
 - Dr. Gary Chapman: Életre szóló ígéretetek pároknak. Bibliai gondolatok
 - Dr. Henry Cloud és Dr. John Townsend: Boundaries in Marriage / Párhatárok - Határaink a házasságban
 - egyéb

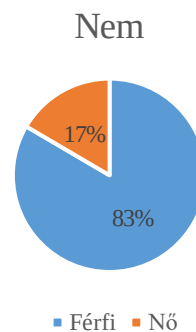
VI. Ideális helyzetek és jövőbeli lehetőségek a házasságalkalmak témájában

- 1) Szükségét látom a lelkipásztorok képzésének házasságtanácsadás területén.
- 1 - Egyáltalán nem
 - 2 - Kevésbé
 - 3 - Mondhatni igen
 - 4 - Jórészt igen
 - 5 - Teljes mértékben
- 2) Szükség lenne egy konkrét modellre a jegyesbeszélgetések/házasságalkalmak tartását illetően.
- 1 - Egyáltalán nem, megvan a bevett modell.
 - 2 - Részben igen, hiszen nem tudom, hogyan kell jegyesbeszélgetést tartani.
 - 3 - Semleges vagyok ezzel kapcsolatban.
 - 4 - Egyetértek, bár nem vagyok az univerzális modellek híve.
 - 5 - Teljesen egyetértek, jó lenne egy követhető minta.

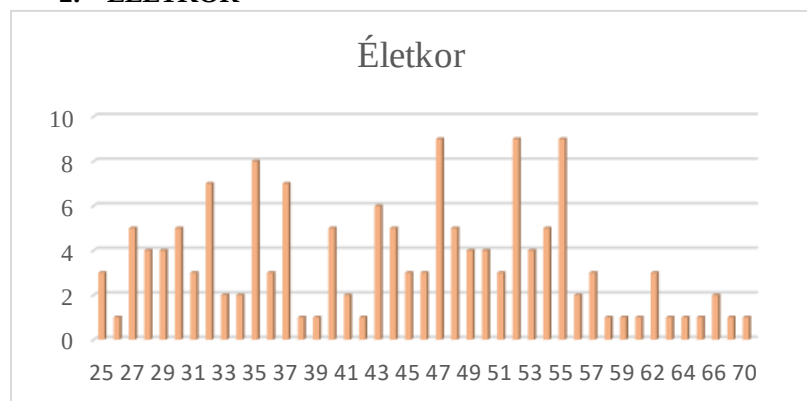
Melléklet 2.: Azonosító változók gyakorisága

1. NEM

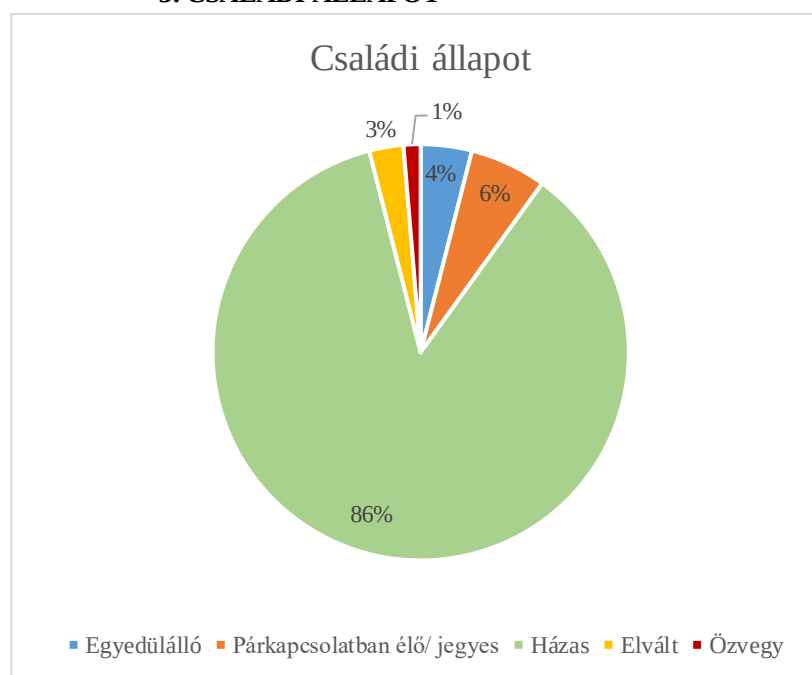
		Gyakoriság	Százalék	Relatív gyakoriság	Halmazott átlag
Vali d	Férfi	126	83.4	83.4	83.4
	Nő	25	16.6	16.6	100.0
	Total	151	100.0	100.0	

2. ÉLETKOR

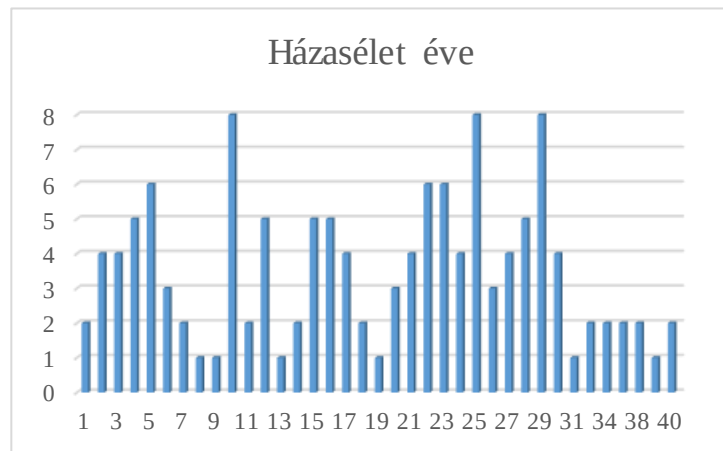
3. CSALÁDI ÁLLAPOT

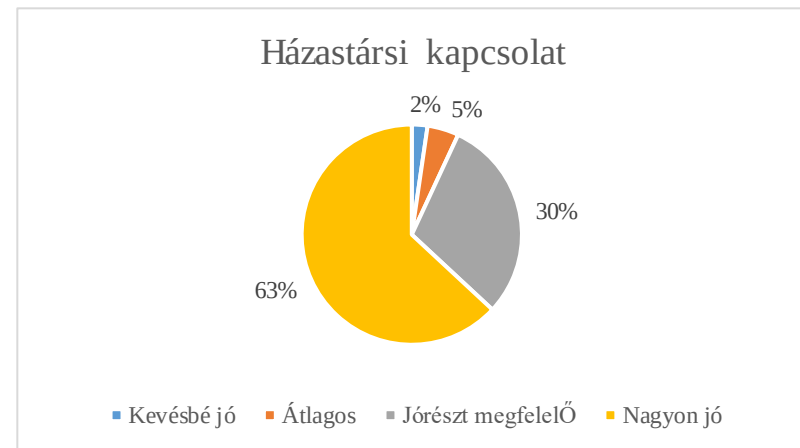
3.

	Gyakoris ág	Százalé k	Relatív gyakoriság	Halmazott átlag
Valid Egyedülálló	6	4.0	4.0	4.0
Párkapcsolatban élő/ jegyes	9	6.0	6.0	9.9
Házass	130	86.1	86.1	96.0
Elvált	4	2.6	2.6	98.7
Özvegy	2	1.3	1.3	100.0
Total	151	100.0	100.0	

4. AMENNYIBEN HÁZAS, HÁNY ÉVE ÉL HÁZASSÁGBAN?

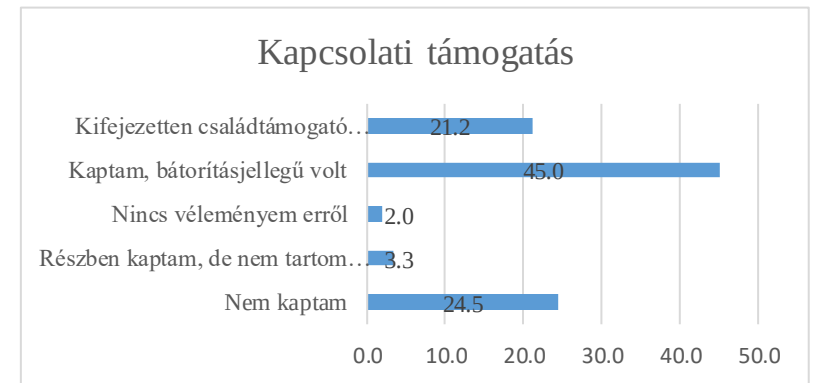
5. HÁZASTÁRSI KAPCSOLAT

	Gyakoriság	Százalék	Relatív gyakoriság	Halmazott átlag
Valid Kevésbé jó	3	2.0	2.3	2.3
Átlagos	6	4.0	4.6	6.9
Jórészt megfelelő	39	25.8	30.0	36.9
Nagyon jó	82	54.3	63.1	100.0
Total	130	86.1	100.0	
Missing System	21	13.9		
Total	151	100.0		

6. KAPCSOLATI TÁMOGATÁS

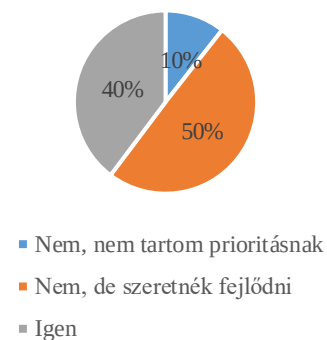
	Gyakoriság	Százalék	Relatív gyakoriság	Halmazott átlag
Valid Nem kaptam	37	24.5	25.5	25.5
Részből kaptam, de nem tartom hasznavehetőnek	5	3.3	3.4	29.0
Nincs véleményem erről	3	2.0	2.1	31.0
Kaptam, bátorításjellegű volt	68	45.0	46.9	77.9
Kifejezetten családát támogató jellegű volt	32	21.2	22.1	100.0
Total	145	96.0	100.0	
Missing System	6	4.0		
Total	151	100.0		

7. LELKIGONDOZÓI KÉPZETTSÉG

	Gyakoriság	Százalék	Relatív gyakoriság	Halmazott átlag
Valid Nem, nem tartom prioritásnak	16	10.6	10.6	10.6
Nem, de szeretnék fejlődni	75	49.7	49.7	60.3
Igen	60	39.7	39.7	100.0
Total	151	100.0	100.0	

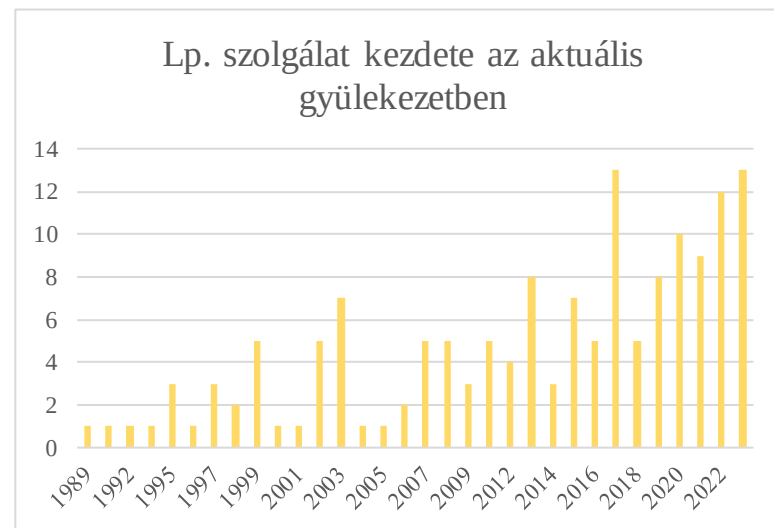
Lelkigondozói képzettség

8. LELKIPÁSZTORI SZOLGÁLAT KEZDETE GYŰLEKEZETBEN

9. LELKIPÁSZTORI SZOLGÁLAT KEZDETE AZ AKTUÁLIS GYŰLEKEZETBEN

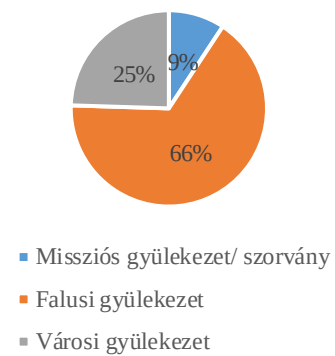
10. GYÜLEKEZET TELEPÜLÉSI FORMA SZERINTI ELOSZLÁSA

	Gyakoriság	Százalék	Relatív gyakoriság	Halmazott átlag
Valid Missziós gyülekezet/szorvány	14	9.3	9.3	9.3
Falusi gyülekezet	100	66.2	66.2	75.5
Városi gyülekezet	37	24.5	24.5	100.0
Total	151	100.0	100.0	

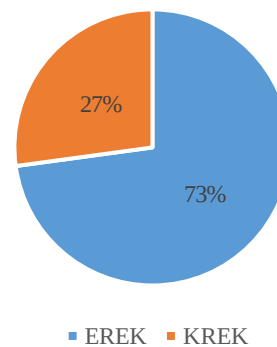
11. EGYHÁZKERÜLETI LEBONTÁS

	Gyakoriság	Százalék	Relatív gyakoriság	Halmazott átlag
Valid EREK	110	72.8	72.8	72.8
KREK	41	27.2	27.2	100.0
Total	151	100.0	100.0	

Gyülekezet helye

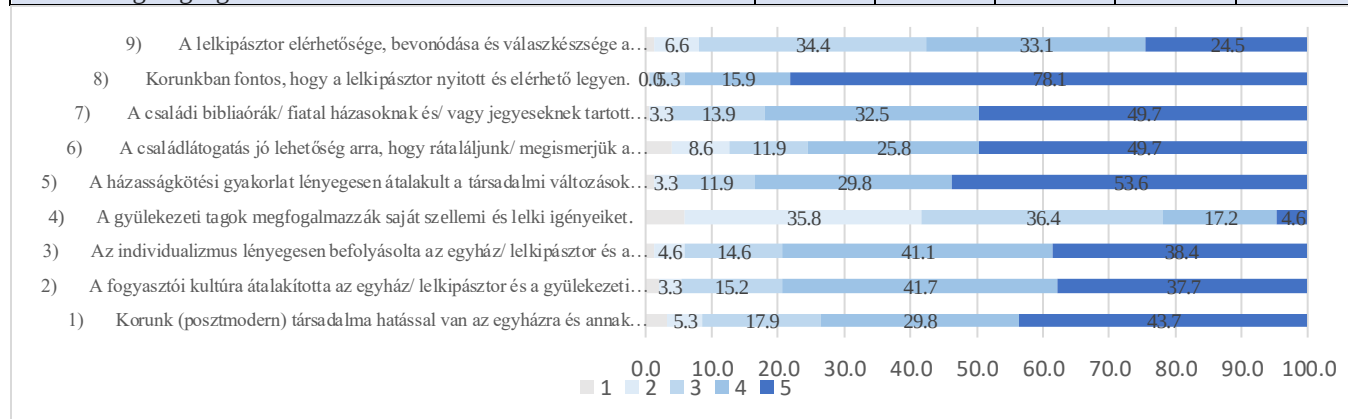

Ref_ Egyházkerület

Melléklet 3.: Függő változók gyakorisága

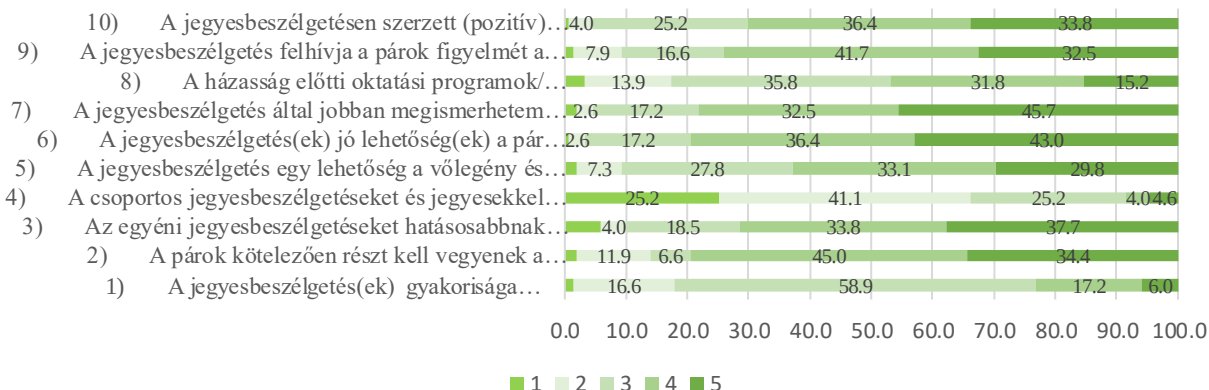
	1	2	3	4	5
1) Korunk (posztmodern) társadalma hatással van az egyházra és annak házasságmegsegítő szolgálatára.	3.3	5.3	17.9	29.8	43.7
2) A fogyasztói kultúra átalakította az egyház/ lelkipásztor és a gyülekezeti tag közötti kapcsolatot.	2.0	3.3	15.2	41.7	37.7
3) Az individualizmus lényegesen befolyásolta az egyház/ lelkipásztor és a gyülekezeti tag közötti kapcsolatot.	1.3	4.6	14.6	41.1	38.4
4) A gyülekezeti tagok megfogalmazzák saját szellemi és lelki igényeiket.	6.0	35.8	36.4	17.2	4.6
5) A házasságkötési gyakorlat lényegesen átalakult a társadalmi változások következtében és az egyháznak foglalkoznia kell ezzel a ténnyel.	1.3	3.3	11.9	29.8	53.6
6) A családlátogatás jó lehetőség arra, hogy rátaláljunk/ megismerjük a házasságra készülő családokat és megismertessük egyházunk házasságmegsegítő szolgálatát.	4.0	8.6	11.9	25.8	49.7
7) A családi bibliaórák/ fiatal házasoknak és/ vagy jegyeseknek tartott bibliaórák az egyházhoz való kapcsolódás lehetőségei.	.7	3.3	13.9	32.5	49.7
8) Korunkban fontos, hogy a lelkipásztor nyitott és elérhető legyen.	.7	0.0	5.3	15.9	78.1
9) A lelkipásztor elérhetősége, bevonódása és válaszkészsége a házasságmegsegítés kulcsa.	1.3	6.6	34.4	33.1	24.5

A jegyesbeszélgetésekről alkotott lelkipásztori vélemény	1	2	3	4	5
1) A jegyesbeszélgetés(ek) gyakorisága...	1.3	16.6	58.9	17.2	6.0
2) A párok kötelezően részt kell vegyenek a gyülekezetben szervezett jegyesbeszélgetése(ke)n.	2.0	11.9	6.6	45.0	34.4
3) Az egyéni jegyesbeszélgetéseket hatásosabbnak vélem a csoportos foglalkozásokkal szemben.	6.0	4.0	18.5	33.8	37.7
4) A csoportos jegyesbeszélgetéseket és jegyesekkel való csoportos foglalkozásokat vélem hatásosabbnak.	25.2	41.1	25.2	4.0	4.6
5) A jegyesbeszélgetés egy lehetőség a vőlegény és menyasszony elköteleződésének megerősítésére.	2.0	7.3	27.8	33.1	29.8
6) A jegyesbeszélgetés(ek) jó lehetőség(ek) a pár személyes és lelki támogatására.	.7	2.6	17.2	36.4	43.0
7) A jegyesbeszélgetés által jobban megismerhetem a párokat és ez segít kísérni őket a házasságukban.	2.0	2.6	17.2	32.5	45.7

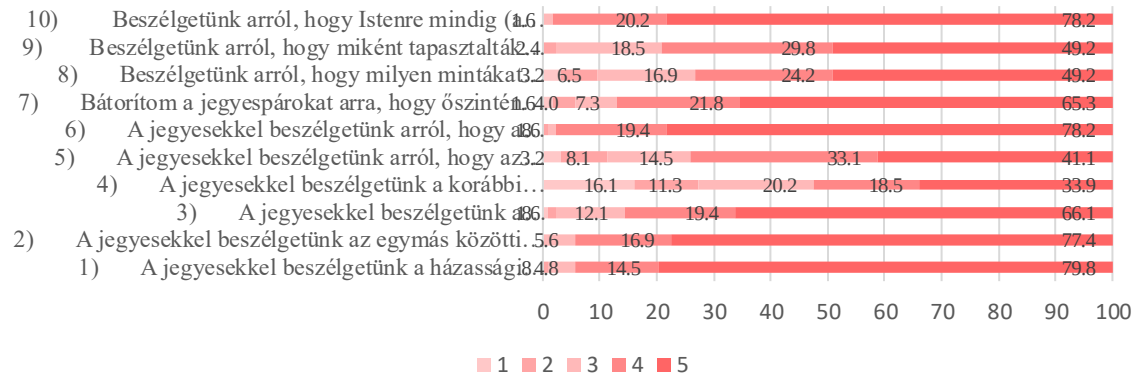
8) A házasság előtti oktatási programok/ jegyesbeszélgetések segítenek megelőzni a párkapcsolat minőségének romlását.	3.3	13.9	35.8	31.8	15.2
9) A jegyesbeszélgetés felhívja a párok figyelmét a segítségnyújtás lehetőségére és elősegíti a későbbi segítségkérést.	1.3	7.9	16.6	41.7	32.5
10) A jegyesbeszélgetésen szerzett (pozitív) tapasztalatok hozzájárulnak a későbbi tanácsadás igénybevételéhez.	.7	4.0	25.2	36.4	33.8

A jegyesbeszélgetésről alkotott lelkipásztori vélemény

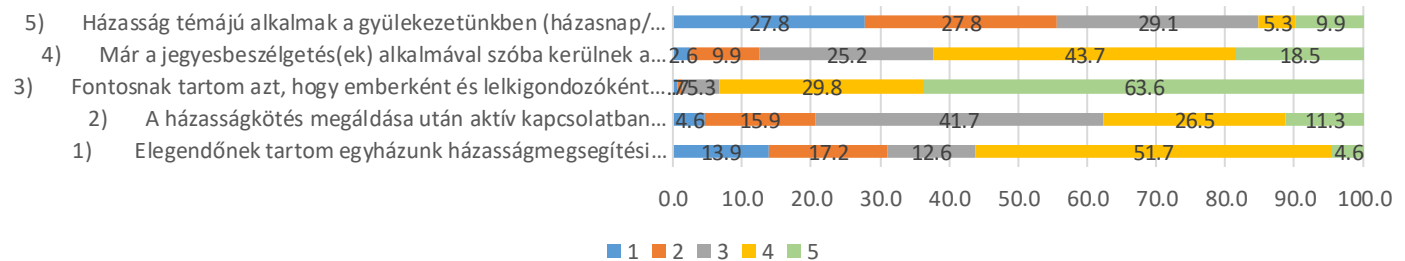
A jegyesbeszélgetések során taglalt témák	1	2	3	4	5
1) A jegyesekkel beszélgetünk a házassági fogadalomtétel jelentéséről.		.8	4.8	14.5	79.8
2) A jegyesekkel beszélgetünk az egymás közötti kommunikáció fontosságáról.			5.6	16.9	77.4
3) A jegyesekkel beszélgetünk a konfliktuskezelés lehetőségeiről.	.8	1.6	12.1	19.4	66.1
4) A jegyesekkel beszélgetünk a korábbi (pár)kapcsolataik lezárásáról és arról, hogy ezáltal felszabadulást nyerhetnek egy új és tartós elköteleződésre.	16.1	11.3	20.2	18.5	33.9
5) A jegyesekkel beszélgetünk arról, hogy az intimitás és az érzelmi kötődés kulcsfontosságú eleme a házassági kapcsolatnak.	3.2	8.1	14.5	33.1	41.1
6) A jegyesekkel beszélgetünk arról, hogy a hűség és az egymás melletti elköteleződés alapvető fontosságú az egészséges és tartós házassági kapcsolatban.		.8	1.6	19.4	78.2
7) Bátorítom a jegyespárokat arra, hogy őszintén beszéljenek egymással a gyermekvállalással kapcsolatos terveikről és vágyaikról.	1.6	4.0	7.3	21.8	65.3
8) Beszélgetünk arról, hogy milyen mintákat láttak otthon és a környezetükben, azok hogyan befolyásolják kapcsolatukat/ házasságukat és mit kezdenek azokkal.	3.2	6.5	16.9	24.2	49.2
9) Beszélgetünk arról, hogy miként tapasztalták Isten munkálkodását a kapcsolatuk alakulásában.		2.4	18.5	29.8	49.2
10) Beszélgetünk arról, hogy Istenre mindig (a jövőben is) biztos pontként tekinthetnek.			1.6	20.2	78.2

A jegyesbeszélgetésen taglalt témák

A házasságkötésről alkotott lelkipásztori vélemény	1	2	3	4	5
1) Elegendőnek tartom egyházunk házasságmegsegítési gyakorlatát.	13.9	17.2	12.6	51.7	4.6
2) A házasságkötés megáldása után aktív kapcsolatban maradok az újonnan megalakult családdal.	4.6	15.9	41.7	26.5	11.3
3) Fontosnak tartom azt, hogy emberként és lelkigondozóként is elérhető legyek a családok számára.	.7	.7	5.3	29.8	63.6
4) Már a jegyesbeszélgetés(ek) alkalmával szóba kerülnek a családdá válás és az ezzel járó feladatok/ kihívások.	2.6	9.9	25.2	43.7	18.5
5) Házasság témájú alkalom a gyülekezetünkben (házasnap/ csendes hétvége/ házasság hete, házasságóra/ családi istentisztelet/ egyéb házásoknak szervezett alkalom):	27.8	27.8	29.1	5.3	9.9

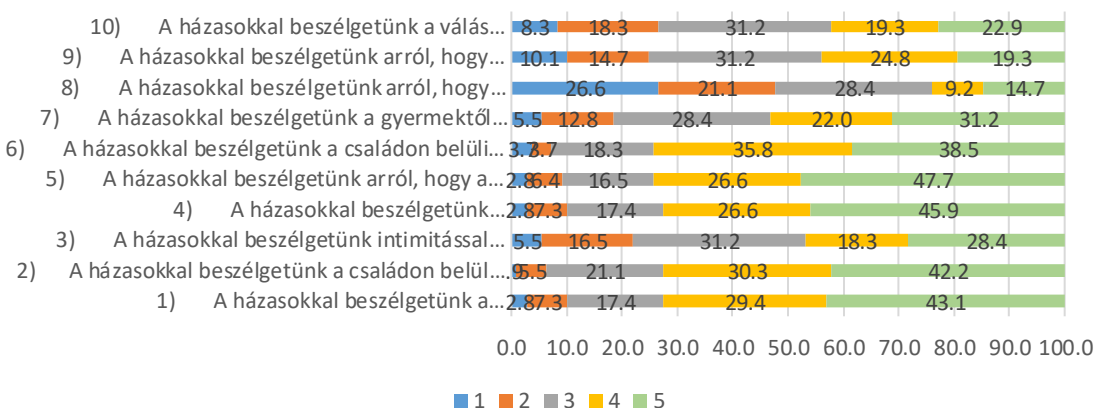
A házasságkötésről alkotott lelkipásztori vélemény

Házasságkötéssel kapcsolatos specifikus témák	1	2	3	4	5
1) A házasságkötéssel kapcsolatos témák...	2.8	7.3	17.4	29.4	43.1
2) A házasságkötéssel kapcsolatos témák...	.9	5.5	21.1	30.3	42.2
3) A házasságkötéssel kapcsolatos témák...	5.5	16.5	31.2	18.3	28.4
4) A házasságkötéssel kapcsolatos témák...	2.8	7.3	17.4	26.6	45.9
5) A házasságkötéssel kapcsolatos témák...	2.8	6.4	16.5	26.6	47.7

6) A házasságokkal beszélgetünk a családon belüli (egészséges) munkamegosztás kérdéséről.	3.7	3.7	18.3	35.8	38.5
7) A házasságokkal beszélgetünk a gyermektől és/vagy a házastársától való függőség kérdéséről.	5.5	12.8	28.4	22.0	31.2
8) A házasságokkal beszélgetünk arról, hogy hogyan kell megbirkózni az emocionális/ erotikus–szexuális ínséges időszakokkal.	26.6	21.1	28.4	9.2	14.7
9) A házasságokkal beszélgetünk arról, hogy hogyan lehet megbirkózni az esetleges csalódásokkal a házastárssal/gyermekkel szemben támasztott elvárásokat illetően.	10.1	14.7	31.2	24.8	19.3
10) A házasságokkal beszélgetünk a válás megelőzésének lehetőségeiről..	8.3	18.3	31.2	19.3	22.9

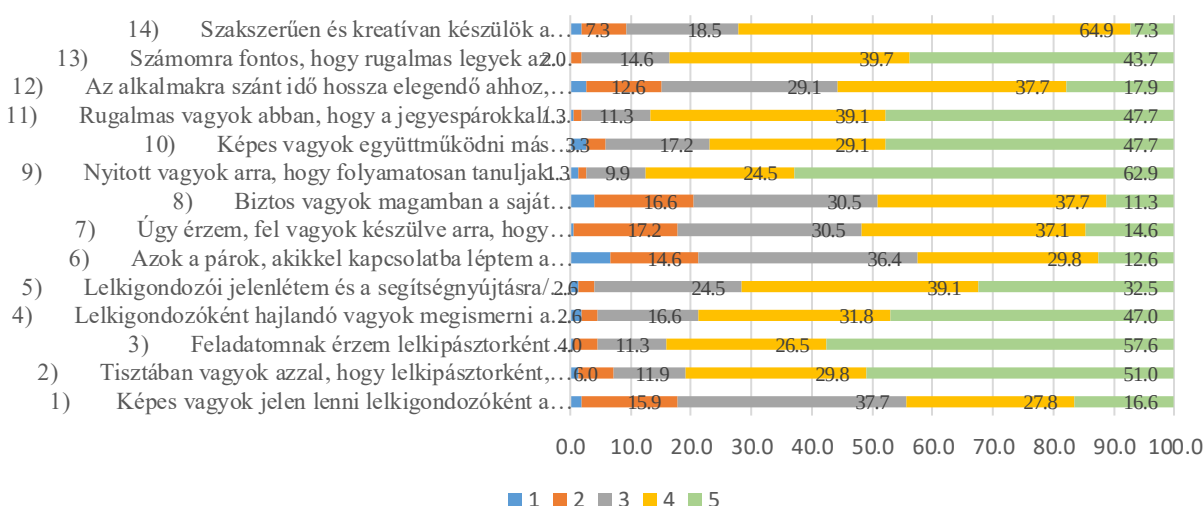
Házasgondozással kapcsolatos specifikus témák

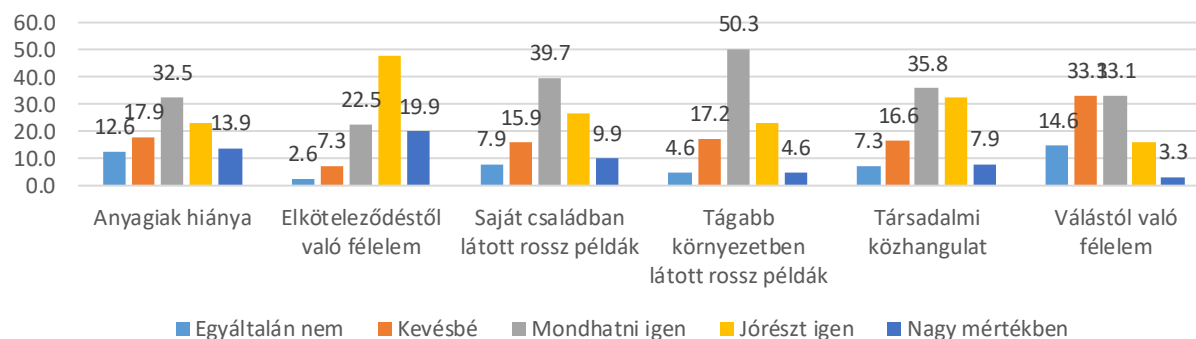
Lelkipásztori hajlandóság-hozzáértés-felkészültség	1	2	3	4	5
1) Képes vagyok jelen lenni lelkigondozóként a gyülekezetembe tartozó párok házasságában.	2.0	15.9	37.7	27.8	16.6
2) Tisztában vagyok azzal, hogy lelkipásztorként, mint az Isten és a gyülekezet képviselője fontos szerepem van a hozzám érkező párok házasságkötésében.	1.3	6.0	11.9	29.8	51.0
3) Feladatomban érzem lelkipásztorként felvilágosítani a házasságra készülő párokat az egyházi szertartással kapcsolatos adminisztratív és szervezési kérdésekről, mindemellett tisztában vagyok azzal, hogy nem ez az elsődleges célja a jegyesbeszélgetéseknek.	.7	4.0	11.3	26.5	57.6
4) Lelkigondozóként hajlandó vagyok megismerni a párok életének legfontosabb tényezőit (szociodemográfiai valóságát).	2.0	2.6	16.6	31.8	47.0
5) Lelkigondozói jelenlétem és a segítségnyújtásra/házasság gondozásra való hajlandóságom nyilvánvaló a gyülekezetem tagjai számára.	1.3	2.6	24.5	39.1	32.5
6) Azok a párok, akikkel kapcsolatba léptem a jegyesbeszélgetés alkalmával, bizalommal fordultak hozzám a kérdéseikkel a házasságuk során is.	6.6	14.6	36.4	29.8	12.6
7) Úgy érzem, fel vagyok készítve arra, hogy segítsek a jegyespároknak az egymáshoz való kölcsönös tisztelet és szeretet elmélyítésében.	.7	17.2	30.5	37.1	14.6

8) Biztos vagyok magamban a saját kompetenciáimat illetően a jegyesbeszélgetés(ek)/ házassálgalak vezetéséről.	4.0	16.6	30.5	37.7	11.3
9) Nyitott vagyok arra, hogy folyamatosan tanuljak és fejlesszem lelkeszi/lelkigondozói kompetenciáimat a jegyespárok/ házások szolgálatában.	1.3	1.3	9.9	24.5	62.9
10) Képes vagyok együttműködni más szakemberekkel, például házassági tanácsadókkal, hogy hatékonyan támogassuk a jegyespárokat/ házásokat.	2.6	3.3	17.2	29.1	47.7
11) Rugalmas vagyok abban, hogy a jegyespárokkal/ házaspárokkal való beszélgetések során alkalmazkodjak az egyéni szükségleteikhez és kéréseikhez.	.7	1.3	11.3	39.1	47.7
12) Az alkalmakra szánt idő hossza elegendő ahhoz, hogy a párokat megfelelően támogassam és segítsen.	2.6	12.6	29.1	37.7	17.9
13) Számomra fontos, hogy rugalmas legyek az időbeosztásban, hogy a jegyespárok/ házások minden kérdésükre és aggodalmukra választ kapjanak.		2.0	14.6	39.7	43.7
14) Szakszerűen és kreatívan készülök a jegyesbeszélgetésre/ házassálgalakra, ami a megbeszélendő témákat és a helyszínt illeti.	2.0	7.3	18.5	64.9	7.3

Lelkipásztori hajlandóság-hozzáértés-felkészültség

Mi tartja vissza a fiatalokat a házasságkötéstől manapság?

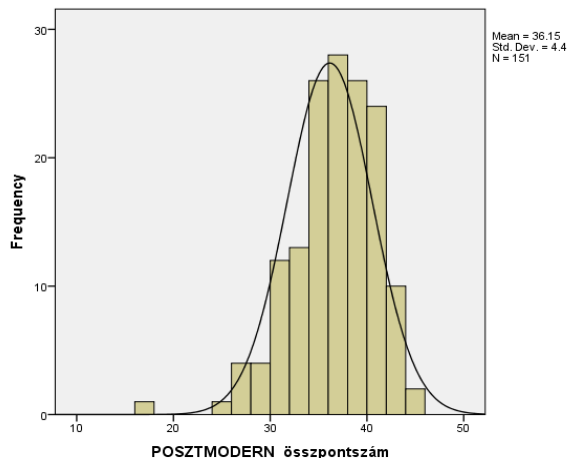
Melléklet 4.: Összevont függő változók statisztikai elemzése

Az összevont függő változók leíró statisztikai elemzéséhez lekértük az SPSS program segítségével a statisztikai mutatókat és a normalitás ábrákat (lásd Hisztogram 1., 2., 3., 4., 5.). A különböző kategóriákba tartozó változók mindegyikét 5 értékes ordinális skálán mértük, ezek összevonása után intervallum skálával dolgoztunk. Az ordinális skálák esetében esetében az 1 pont jelzi a legalacsonyabb értéket és 5 pont a legmagasabb értéket.

I. Posztmodern_összpontszám

N	Valid	151
	Missing	0
Mean (Átlag)		36.15
Median (Középérték)		37.00
Mode (Módusz)		37
Std. Deviation (Standard deviáció)		4.400
Variance (Szórásnégyzet)		19.357
Skewness (Ferdeség)		-.818
Kurtosis (Csúcsosság)		1.497
Range (Terjedelem)		28
Minimum		17
Maximum		45
Percentiles	25	34.00
	50	37.00
	75	39.00

Hisztogram 1.:

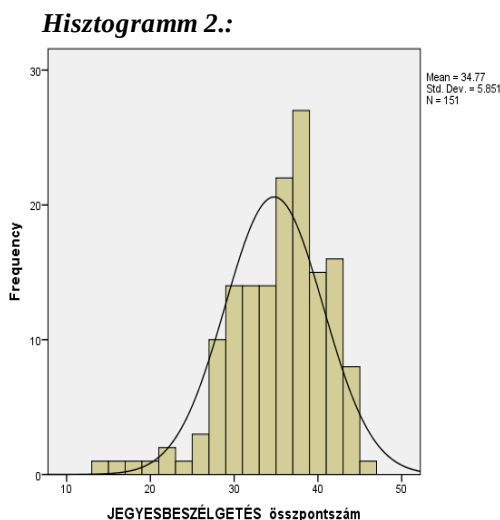
A „Posztmodern_összpontszám” kategóriába tartozó változókkal azt mértük, hogy korunk társadalmának milyen hatásai vannak a házasság intézményére és az miként befolyásolja a református egyház házasság megsegítő szolgálatát (Lásd: Kérdőív kérdések I.: 1–10). A kérdésekre adott válaszok pontértékének megfelelően a legkisebb összpontszám a 10 lehetett, a legnagyobb pedig az 50 pont. A résztvevők tekintetében a legkisebb pontszám a 17 (*Minimum*=17), a legnagyobb pedig a 45 (*Maximum*=45). Ez azt jelenti, hogy nem volt olyan lelkipásztor, aki az 10 kérdés mindegyikére az 1-es értéknek megfelelő feleletet adta volna, azaz a legtöbb lelkipásztor belátja, hogy korunk (posztmodern kor) hatással van a házasság intézményére. A maximum és minimum érték közötti távolság (*Range*) értéke 28, amely értéket az elért minimum érték maximum értékből való kivonásából nyerünk. A Percentiles értékek jelzik a három negyedelő értéket, a félérték mindig a középértékkel megegyező. Ahogy a táblázatban az első kategóriára vonatkozó adatokból is láthatjuk, 151 válasz érkezett (*N*=151), minden válasz érvényes volt és nincsenek hiányzó válaszok (*Missing*=0). A „Posztmodern_összpontszám” kategória változóira érkezett válaszok összpontszámának a számtani átlaga 36,15, ami azt jelenti, hogy az 10-től 50-ig terjedő pontskálán közepesnél jobb a pontszámok összege. A középérték 37 (*Median*=37), amely érték arra utal, hogy ettől mérve az elemek abszolút távolságainak összege minimális és a sorba rendezett adatokat két egyenlő részre osztja. A leggyakrabban előforduló összpontszám 38 (*Módusz*=37). A standard deviáció, azaz másnéven a szórás vagy az átlagtól való átlagos eltérés értéke 4.40. Ez azt jelenti, hogy a válaszadók háromnegyedének összpontszáma a 32-es és a 41-es értéktartományon belül mozog. A variancia értéke jelzi a szórásnégyzetet, azaz a gyökvonás nélküli szórás értékét, ami jelzi, hogy egy valószínűségi változó milyen mértékben szóródik a várható érték (középérték) körül. A variancia értéke a „Posztmodern_összpontszám” kategória tekintetében 19,357. A normál eloszlást (lásd: Hisztogram 1.) a változók összpontszámának tekintetében meg kell figyelnünk a csúcsossági mutató (*Kurtosis*) értékét. Fontos megjegyezni, hogy normál eloszlás –megmutatja hogyan oszlanak meg egy változó értékei– esetén a csúcsossági mutató értéke 0, jelen esetben a csúcsosság értéke 1,497, ami egy pozitív csúcsossági együttható és ez azt jelenti, hogy az összpontszámok eloszlása a kategórián belül a normálhoz képest csúcsosabbak. A ferdeség (*Skewness*) értéke -0,818, mivel negatív érték, akkor balra ferde eloszlásról beszélünk.

II. Jegyesbeszélgetés_összpontszám

A „Jegyesbeszélgetés_összpontszám” kategóriába tartoznak azok a változók, amelyekkel azt mértük, hogy a válaszadó lelkipásztorok hogyan gondolkodnak a jegyesbeszélgetésekről. (Lásd: Kérdőív kérdések II.: 1–10) A

kérdésekre adott válaszok pontértékének megfelelően a legkisebb összpontszám a 10 lehetett, a legnagyobb pedig az 50 pont. A résztvevők tekintetében a legkisebb pontszám a 14 (*Minimum=14*), a legnagyobb pedig a 45 (*Maximum=45*). Ez azt jelenti, hogy a lelkipásztorok jegyesbeszélgetésről alkotott véleménye széles skálán mozog. A maximum és minimum érték közötti távolság (*Range*) értéke 31, amely értéket az elért minimum érték maximum értékből való kivonásából nyerünk. A Percentiles értékek jelzik a három negyedelő értéket, a félérték mindig a középértékkel megegyező.

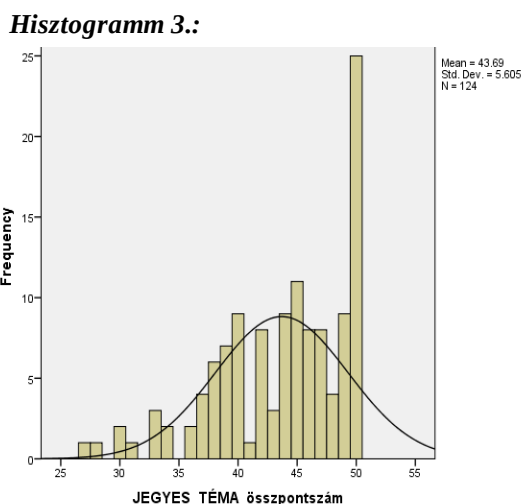
N	Valid	151
	Missing	0
Mean (Átlag)		34.77
Median (Középérték)		36.00
Mode (Módusz)		38
Std. Deviation (Standard deviáció)		5.851
Variance (Szórásnégyzet)		34.233
Skewness (Ferdesség)		-.897
Kurtosis (Csúcsosság)		1.166
Range (Terjedelem)		31
Minimum		14
Maximum		45
Percentiles	25	31.00
	50	36.00
	75	39.00

Ahogy a táblázatban a második kategóriára vonatkozó adatokból is láthatjuk, 151 válasz érkezett ($N=151$), minden válasz érvényes volt és nincsenek hiányzó válaszok ($Missing=0$). A „Jegyesbeszélgetés_összpontszám” kategória változóira érkezett válaszok összpontszámának a számtani átlaga 34,77, ami azt jelenti, hogy az 10-től 50-ig terjedő pontskálán közepesenél jobb a pontszámok összege. A középérték 36 ($Median=36$), amely érték arra utal, hogy ettől mérve az elemek abszolút távolságainak összege minimális és a sorba rendezett adatokat két egyenlő részre osztja. A leggyakrabban előforduló összpontszám 38 ($Módusz=38$). A standard deviáció, azaz másnéven a szórás vagy az átlagtól való átlagos eltérés értéke 5.85. Ez azt jelenti, hogy a válaszadók háromnegyedének összpontszáma a 29-es és a 41-es értéktartományon belül mozog. A variancia értéke jelzi a szórásnégyzetet, azaz a gyökvonás nélküli szórás értékét, ami jelzi, hogy egy valószínűségi változó milyen mértékben szóródik a várható érték (középérték) körül. A variancia értéke a „Jegyesbeszélgetés_összpontszám” kategória tekintetében 34,233. A normál eloszlást (lásd: *Hisztogramm 2.*) a változók összpontszámának tekintetében meg kell figyelni a csúcsossági mutató (*Kurtosis*) értékét. Fontos megjegyezni, hogy normál eloszlás –megmutatja hogyan oszlanak meg egy változó értékei– esetén a csúcsossági mutató értéke 0, jelen esetben a csúcsosság értéke 1,166, ami egy pozitív csúcsossági együttható és ez azt jelenti, hogy az összpontszámok eloszlása a kategórián belül a normálhoz képest csúcsosabbak. A ferdeség (*Skewness*) értéke -0,897, mivel negatív érték, akkor balra ferde eloszlásról beszélünk.

III. Jegyesbeszélgetés témája_összpontszám

N	Valid	124
	Missing	27
Mean (Átlag)		43.69
Median (Középérték)		45.00
Mode (Módusz)		50
Std. Deviation (Standard deviáció)		5.605
Variance (Szórásnégyzet)		31.418
Skewness (Ferdesség)		-.812
Kurtosis (Csúcsosság)		.102
Range (Terjedelem)		23
Minimum		27

Maximum		50
Percentiles	25	40.00
	50	45.00
	75	49.00

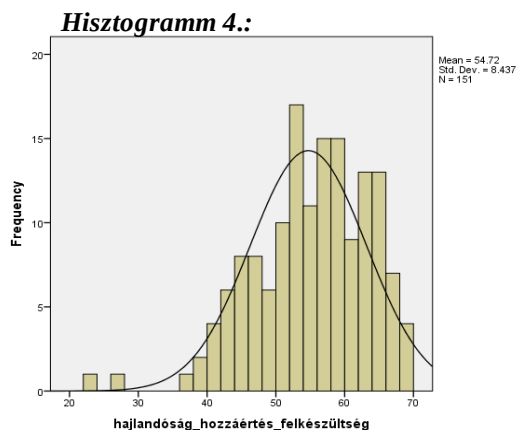
A „Jegyesbeszélgetés témája_összpontszám” kategóriába tartoznak azok a változók, amelyek mérik, hogy a válaszadó lelkipásztorok milyen véleménnyel rendelkeznek a kérdőívben szereplő, lehetséges témajavaslatokról. (Lásd: Kérdőív kérdések II.1.: 1–10.) Ezekre a kérdésekre csak azok a lelkipásztorok válaszolhattak, akik a II/1- „Jegyesbeszélgetések gyakorisága” kérdésnél az utolsó három opció közül választottak, azaz minimum egy alkalommal mélyebben elbeszélgetnek a házasságra készülő párokkal. Ahogy a táblázatban a harmadik kategóriára vonatkozó adatokból is láthatjuk, 124 válasz érkezett ($N=124$), a hiányzó válaszok száma ($Missing=27$). Ez azt jelenti, hogy a válaszadó lelkipásztorok közül (összesen 151 lelkész) 124-en tartanak mélyebb beszélgetést.

A kérdésekre adott válaszok pontértékének megfelelően a legkisebb összpontszám a 10 lehetett, a legnagyobb pedig az 50 pont. A résztvevők tekintetében a legkisebb pontszám a 27 ($Minimum=27$), a legnagyobb pedig a 50 ($Maximum=50$). Ez azt jelenti, hogy azok a lelkipásztorok, akik tartanak jegyes beszélgetést és legalább egyszer mélyebben elbeszélgetnek a párokkal, azok közül van olyan aki a kérdőívben felsorolt téma lehetőségei mindenikét érintette a beszélgetés(ek) során. A maximum és minimum érték közötti távolság ($Range$) értéke 23, amely értéket az elért minimum érték maximum értékéből való kivonásából nyerünk. A Percentiles értékek jelzik a három negyedelő értéket, a félérték mindig a középpértékkel megegyező. A „Jegyesbeszélgetés témája_összpontszám” kategória változóira érkezett válaszok összpontszámának a számtani átlaga 43,69, ami azt jelenti, hogy az 10-től 50-ig terjedő pontskálán közepesnél jobb a pontszámok összege. A középpérték 45 ($Median=45$), amely érték arra utal, hogy ettől mérve az elemek abszolút távolságainak összege minimális és a sorba rendezett adatokat két egyenlő részre osztja. A leggyakrabban előforduló összpontszám 50 ($Módusz=50$). A standard deviáció, azaz másnéven a szórás vagy az átlagtól való átlagos eltérés értéke 5.605. Ez azt jelenti, hogy a válaszadók háromnegyedének összpontszáma a 38-as és a 49-es értéktartományon belül mozog. A variancia értéke jelzi a szórásnégyzetet, azaz a gyökvonás nélküli szórás értékét, ami jelzi, hogy egy valószínűségi változó milyen mértékben szóródik a várható érték (középpérték) körül. A variancia értéke a „Jegyesbeszélgetés témája_összpontszám” kategória tekintetében 31,418. A normál eloszlást (lásd: *Hisztogramm 3.*) a változók összpontszámának tekintetében meg kell figyelnünk a csúcsossági mutató ($Kurtosis$) értékét. Fontos megjegyezni, hogy normál eloszlás –megmutatja hogyan oszlanak meg egy változó értékei– esetén a csúcsossági mutató értéke 0, jelen esetben a csúcsosság értéke 0,102, ami egy pozitív csúcsossági együttható és ez azt jelenti, hogy az összpontszámok eloszlása a kategórián belül a normálhoz képest csúcsosabbak. A ferdeség ($Skewness$) értéke -0,812, mivel negatív érték, akkor balra ferde eloszlásról beszélünk.

IV. Hajlandóság–hozzaértés–felkészültség_összpontszám

A „Hajlandóság-hozzáértés-felkészültség_összpontszám” kategóriába tartoznak azok a változók, amelyek a lelkipásztorok jegyes-és házaskísérési hajlandóságát, hozzáértését és felkészültségét mérik. (Lásd: Kérdőív kérdések IV: 1–10, V: 1–4) A kérdésekre adott válaszok pontértékének megfelelően a legkisebb összpontszám a 14 lehetett, a legnagyobb pedig az 70 pont. A résztvevők tekintetében a legkisebb pontszám a 23 ($Minimum=23$), a legnagyobb pedig a 69 ($Maximum=69$). Ez azt jelenti, hogy a lelkipásztorok hajlandóság-hozzáértés-felkészültség tekintetében széles skálán mozognak. A maximum és minimum érték közötti távolság ($Range$) értéke 46, amely értéket az elért minimum érték maximum értékéből való kivonásából nyerünk.

N	Valid	151
	Missing	0
Mean (Átlag)		54.72
Median (Középpérték)		56.00
Mode (Módusz)		53 ^a
Std. Deviation (Standard deviáció)		8.437
Variance (Szórásnégyzet)		71.175
Skewness (Ferdeség)		-.693
Kurtosis (Csúcsosság)		.752
Range (Terjedelem)		46
Minimum		23

Maximum	69
Sum	8263

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Ahogy a táblázatban a második kategóriára vonatkozó adatokból is láthatjuk, 151 válasz érkezett ($N=151$), minden válasz érvényes volt és nincsenek hiányzó válaszok ($Missing=0$). A „Hajlandóság-hozzáértés-felkészültség __összpontszám” kategória változóira érkezett válaszok összpontszámának a számtani átlaga 54,72, ami azt jelenti, hogy az 14-től 70-ig terjedő pontskálán közepesenél jobb a pontszámok összege. A középérték 56 ($Median=56$), amely érték arra utal, hogy ettől mérve az elemek abszolút távolságainak összege minimális és a sorba rendezett adatokat két egyenlő részre osztja. A leggyakrabban előforduló összpontszám 53 és az 54. ($Módusz=53$). A standard deviáció, azaz másnéven a szórás vagy az átlagtól való átlagos eltérés értéke 8.437. Ez azt jelenti, hogy a válaszadók háromnegyedének összpontszáma a 46-os és a 63-as értéktartományon belül mozog. A variancia értéke jelzi a szórásnégyzetet, azaz a gyökvonás nélküli szórás értékét, ami jelzi, hogy egy valószínűségi változó milyen mértékben szóródik a várható érték (középérték) körül. A variancia értéke a „Hajlandóság-hozzáértés-felkészültség __összpontszám” kategória tekintetében 71,175. A normál eloszlást (lásd: *Hisztogramm 5.*) a változók összpontszámának tekintetében meg kell figyelnünk a csúcsossági mutató ($Kurtosis$) értékét. Fontos megjegyezni, hogy normál eloszlás –megmutatja hogyan oszlanak meg egy változó értékei– esetén a csúcsossági mutató értéke 0, jelen esetben a csúcsosság értéke 0,752, ami egy pozitív csúcsossági együttható és ez azt jelenti, hogy az összpontszámok eloszlása a kategórián belül a normálhoz képest csúcsosabbak. A ferdeség ($Skewness$) értéke -0,693, mivel negatív érték, akkor balra ferde eloszlásról beszélünk.

Melléklet 5.: A házasságkötések száma és aránya lakóhely szerint 2022-ben 2021-hez képest

Forrás:https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/evenimente_demografice_in_anul_2022.pdf
(utolsó megnyitás dátuma: 2024. 04.30.)

Numărul căsătoriilor și rata de nupțialitate pe medii de rezidență, în anul 2022 comparativ cu anul 2021

	Căsătorii			Rata nupțialității ²³ (căsătorii la 1000 locuitori)	
	2021	2022	Diferențe ± 2022 față de 2021	2021	2022
TOTAL	114207	118300	4093	5,2	5,4
Urban	63315	65427	2112	5,1	5,3
Rural	50892	52873	1981	5,3	5,5

A pályamunka utolsó módosításának időpontja: 2024. 11. 01., 13:30